

eul_wid: okg-bv

Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεύς · Plutarch of Chaeronea

On the Face in the Moon's Orb

Περὶ τοῦ ἐμφαινομένου προσώπου τῷ κύκλῳ τῆς

Period: Ῥωμαϊκή Roman
Dialect: Ἀττικίζουσα Atticizing
Domain: Φιλοσοφία Philosophy
Format: Πεζός Prose
Affiliation: Platonist

τ 1 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩΙ ΚΥΚΛΩΙ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ .

920 B .. Ὁαυνοσύλλας ‘ταῦτ’ εἶπε· ‘τῷ γὰρ ἐμῷ μύθῳ προσήκει κάκειθὲν ἔστι· ἀλλ’ εἰ δὴ τι πρὸς τὰς ἀνὰ χεῖρα ταύτας καὶ διὰ στόματος πᾶσι δόξας περὶ τοῦ προσώπου τῆς σελήνης προανεκρούσασθε, πρῶτον ἡδέως ἂν μοι δοκῶ πυθέσθαι· ‘τί δ’ οὐκ ἐμέλλομεν’, εἶπον, ‘ὑπὸ τῆς ἐν τούτοις ἀπορίας ἐπ’ ἐκεῖνα ἀπωσθέντες; ὥς γὰρ οἱ ἐν νοσήμασι χρονίοις πρὸς τὰ κοινὰ βοηθήματα καὶ τὰς συνήθεις διαίτας ἀπειπόντες ἐπὶ καθαρμοὺς καὶ περίαπτα καὶ ὀνειρούς τρέπονται, οὕτως ἀναγκαῖον ἐν δυσθεωρήτοις καὶ ἀπόροις σκέψεσιν, ὅταν οἱ κοινοὶ καὶ ἔνδοξοι καὶ συνήθεις λόγοι μὴ πείθωσι, πειρᾶσθαι τῶν ἀτοπωτέρων καὶ μὴ καταφρονεῖν ἀλλ’ ἐπάδειν ἀτεχνῶς ἑαυτοῖς τὰ τῶν παλαιῶν καὶ διὰ πάντων τάληθές ἐξελέγχειν. ^[5]

920 C Ὅρᾳς γὰρ εὐθύς ὥς ἄτοπος ὁ λέγων τὸ φαινόμενον εἶδος ἐν τῇ σελήνῃ πάθος εἶναι τῆς ὀψεως ὑπεικούσης τῇ λαμπρότητι δι’ ἀσθένειαν, ὃ <μαρμαρυγὴν> καλοῦμεν, οὐ συνορῶν ὅτι πρὸς τὸν ἥλιον ἔδει τοῦτο γίνεσθαι μᾶλλον ὅξυν ἀπαντῶντα καὶ πλήκτην—ὥς που καὶ Ἐμπεδοκλῆς τὴν ἐκατέρων ἀποδίδωσιν οὐκ ἀηδῶς διαφορὰν (B 40) “Ἥλιος ὀξυβελὴς ἡδ’ ἰλάειρα Σελήνη, τὸ ἐπαγωγὸν αὐτῆς καὶ ἰλαρὸν καὶ ἄλυπον οὕτως προσαγορεύσας—, ἔπειτα λόγον ἀποδιδούς, καθ’ ὃν αἱ ἀμυδραὶ καὶ ἀσθενεῖς ὀψεις οὐδεμίαν διαφορὰν ἐν τῇ σελήνῃ μορφῆς ἐνορῶσιν, ἀλλὰ λεῖος αὐταῖς ἀντιλάμπει καὶ περίπλεως αὐτῆς ὁ κύκλος, οἱ δ’ ὅξυν καὶ σφοδρὸν ὀρῶντες ἐξακριβοῦσι μᾶλλον καὶ διαστέλλουσιν ἐκτυπούμενα τὰ εἶδη τοῦ προσώπου καὶ τῆς διαφορᾶς ἄπτονται σαφέστερον· ἔδει γὰρ οἶμαι τούναντίον, εἴπερ ἡττωμένου πά <θοσ> ὄμματος ἐποίει τὴν φαντασίαν, ὅπου τὸ πάσχον ἀσθενέστερον, <σαφέστερον> εἶναι τὸ φαινόμενον. ^[10]

920 D ἡ δ’ ἀνωμαλία καὶ παντάπασιν ἐλέγχει τὸν λόγον· οὐ γὰρ ἔστι συνεχοῦς σκιᾶς καὶ συγκεχυμένης ὀψις, ἀλλ’ οὐ φαύλως ὑπογράφων ὁ Ἀγησιάνναξ εἶρηκε (fr.

920 E 1 Powell An. Alex.) ‘πᾶσα μὲν ἦδε περίξ πυρὶ λάμπεται, ἐν δ’ ἄρα μέσση γλαυκότερον κυάνοιο φαίνεται ἢ τε κούρης ὄμμα καὶ ὑγρὰ μέτωπα· τὰ δὲ ῥέθει ἅντα ἔοικεν· ὄντως γὰρ ὑποδύεται περιόντα τοῖς λαμπροῖς τὰ σκιερὰ καὶ πιέζει <πιεζόμενα> πάλιν ὑπ’ αὐτῶν καὶ ἀποκοπτόμενα, καὶ ὅλως πέπλεκται δι’ ἀλλήλων, ... γραφικὴν τὴν δια <τύπωσιν> εἶναι τοῦ σχήματος. <Ταὐτὸ δὲ> καὶ πρὸς Κλέαρχον (fr. 97 W.), ὃ Ἀριστότελες, οὐκ ἀπιθάνως ἐδόκει λέγεσθαι τὸν ὑμέτερον· ὑμέτερος γὰρ ἀνὴρ, Ἀριστοτέλους τοῦ παλαιοῦ γεγονώς συνήθης, εἰ καὶ πολλὰ τοῦ Περιπάτου παρέτρεψεν. ^[10]

- 920 F ‘ ὑπολαβόντος δὲ τοῦ Ἀπολλωνίδου τὸν λόγον καὶ τίς ἦν ἡ δόξα τοῦ Κλεάρχου διαπυθομένου
‘παντὶ μᾶλλον’ ἔφην ‘ἀγνοεῖν ἢ σοὶ προσήκόν ἐστι λόγον ὥσπερ ἀφ’ ἐστίας τῆς γεωμετρίας
ὀρμώμενον. λέγει γὰρ ἀνὴρ εἰκόνας ἐσοπτρικὰς εἶναι καὶ εἴδωλα τῆς μεγάλης θαλάσσης
ἐμφαινόμενα τῇ σελήνῃ τὸ καλούμενον πρό σωπον. ^[5]
- 921 A ἥ τε γὰρ ἀκτὶς ἀνακλωμένη πολλαχόθεν ἄπτεσθαι τῶν οὐ κατ’ εὐθυωρίαν ὀρωμένων πέφυκεν,
ἥ τε πανσέληνος αὐτὴ πάντων ἐσόπτρων ὁμαλότητι καὶ στιλπνότητι κάλλιστόν ἐστι καὶ
καθαρώτατον. ὥσπερ οὖν τὴν ἱ <ριν> οἶεσθ’ ὑμεῖς ἀνακλωμένης ἐπὶ τὸν ἥλιον τῆς ὀψεως
ἐνοραῖσθαι τῷ νέφει λαβόντι νοτερὰν ἡσυχὴν λειότητα καὶ <πῇ> ξιν, οὕτως ἐκεῖνος ἐνοραῖσθαι
τῇ σελήνῃ τὴν ἔξω θαλάσσαν οὐκ ἐφ’ ἧς ἐστι χώρας, ἀλλ’ ὅθεν ἡ κλάσις ἐποίησε τῇ ὀψει τὴν
ἐπαφὴν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνταύγειαν· ὥς που πάλιν ὁ Ἀγησιάνναξ εἴρηκεν (fr. 2) ‘ἢ πόντου μέγα
κύμα καταντία κυμαίνοντος δείκελον ἰνδάλλοιτο πυριφλεγέθοντος ἐσόπτρου. ^[11]
- 921 B “ ἦσθεῖς οὖν ὁ Ἀπολλωνίδης ‘ὡς ἴδιον’ εἶπε ‘καὶ καινὸν ὅλως τὸ σκευώρημα τῆς δόξης, τόλμαν
δέ τινα καὶ μοῦσαν ἔχοντος ἀνδρός· ἀλλὰ πῇ τὸν ἔλεγχον αὐτῷ προσῆγε’; ‘πρῶτον μὲν’ εἶπον,
‘ἢ μία φύσις τῆς ἔξω θαλάσσης ἐστὶ, σύρρουν καὶ συνεχὲς <κύκλω> πέλαγος, ἡ δ’ ἔμφασις οὐ
μία τῶν ἐν τῇ σελήνῃ μελασμάτων, ἀλλ’ οἷον ἰσθμοὺς ἔχουσα, τοῦ λαμπροῦ διαιροῦντος καὶ
διορίζοντος τὸ σκιερὸν· ὅθεν ἐκάστου τόπου χωρισθέντος καὶ πέρας ἴδιον ἔχοντος αἱ τῶν
φωτεινῶν ἐπιβολαὶ τοῖς σκοτεινοῖς ὕψους εἰκόνα καὶ βάθους λαμβάνουσαι τὰς περὶ τὰ ὄμματα
καὶ τὰ χεῖλη φαινόμενας εἰκόνας ὁμοιότατα διετύπωσαν· ὥστ’ ἡ πλείονας ἔξω θαλάσσης
ὑποληπτέον ἰσθμοῖς τισι καὶ ἡπείροις ἀπολαμβάνομενας, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον καὶ ψεῦδος, ἢ μιᾶς
οὔσης οὐ πιθανὸν εἰκόνα διεσπασμένην οὕτως ἐμφαίνεσθαι. ^[5]
- 921 C ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐρωτῶν ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἀποφαίνεσθαι σοῦ παρόντος, εἰ τῆς οἰκουμένης
εὖρος τοσαύτης καὶ μῆκος ἐνδέχεται πᾶσιν ὡσαύτως ἀπὸ τῆς σελήνης ὀψιν ἀνακλωμένην
ἐπιθιγγάνειν τῆς θαλάσσης, καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πλέουσι νῆ Δία καὶ οἰκοῦσιν,
ὥσπερ Βρεττανοῖς, καὶ ταῦτα μὴδὲ τῆς γῆς, ὥς φατε, πρὸς τὴν σφαῖραν τῆς σελήνης κέντρου
λόγον ἐπεχούσης. ^[10]
- 921 D τουτὶ μὲν οὖν ἔφην ‘σὸν ἔργον ἐπισκοπεῖν, τὴν δὲ πρὸς τὴν σελήνην [ἢ] τῆς ὀψεως κλάσιν
οὐκέτι σὸν οὐδ’ Ἱπάρχου· καίτοι γε φιλοπράγμ <ων ἀνὴρ> · ἀλλὰ πολλοῖς οὐκ ἀρέσκει
φυσιολογῶν περὶ τῆς ὀψεως. <ὥς> αὐτὴν ὁμοπαθῇ κρᾶσιν ἴσχειν καὶ σύμπηξιν εἰκὸς ἐστὶ
μᾶλλον ἢ πληγὰς τινας καὶ ἀποπηδήσεις, οἷας ἔπλαττε τῶν ἀτόμων Ἐπίκουρος. οὐκ ἐθέλῃσει δ’
οἷμαι τὴν σελήνην ἐμβριθεῖς ὑποθέσθαι σῶμα καὶ στερεὸν ὑμῖν ὁ Κλεάρχος, ἀλλ’ ἄστρον
αἰθέριον καὶ φωσφόρον, ὥς φατε· τοιαύτη <δὲ> τὴν ὀψιν ἢ θραύειν προσήκει ἢ ἀποστρέφειν,
ὥστ’ οἴχεσθαι τὴν ἀνάκλασιν. εἰ δὲ προσαμυνεῖται τις ἡμᾶς, ἐρησόμεθα πῶς μόνον πρόσωπὸν
ἐστὶν ἐν τῇ σελήνῃ τὸ τῆς θαλάσσης ἔσοπτρον, ἄλλω δ’ οὐδενὶ τῶν τοσοῦτων ἀστέρων
ἐνοραῖται· καίτοι τό γ’ εἰκὸς ἀπαιτεῖ πρὸς ἅπαντας ἢ πρὸς μηθένα τοῦτο πάσχειν τὴν ὀψιν. ^[5]
- 921 E ἀλλ’ ...’ πρὸς τὸν Λεύκιον ἔφην ἀποβλέψας, ‘ὁ πρῶτον ἐλέχθη τῶν ἡμετέρων ὑπόμνησον.’ Καὶ ὁ
Λεύκιος ‘ἀλλὰ μὴ δόξωμεν’ ἔφη ‘κομιδῇ προπηλακίζειν τὸν Φαρνάκην, οὕτω τὴν Στωικὴν
δόξαν ἀπροσαύδητον ὑπερβαίνοντες, εἰπὲ δὴ τι πρὸς τὸν ἄνδρα, πα <γέ> ντος ἀέρος μῖγμα καὶ
μαλακοῦ πυρὸς ὑποτιθέμενον τὴν σελήνην, εἶθ’ οἷον ἐν γαλήνῃ φρίκης ὑποτρεχούσης
φάσκοντα τοῦ ἀέρος διαμελαίνοντος ἔμφασις γίνεσθαι μορφοειδῇ. ^[5]
- 921 F ..’ ‘χρηστῶς γ’ εἶπον ‘ὦ Λεύκιε, τὴν ἀτοπίαν εὐφήμοις περιαμπέχεις ὀνόμασιν· οὐχ οὕτω δ’ ὁ
ἐταῖρος ἡμῶν, ἀλλ’, ὅπερ ἀληθὲς ἦν, ἔλεγεν ὑπωπιάζειν αὐτοὺς τὴν σελήνην, σπῖλων καὶ
μελασμῶν ἀναπιμπλάντας, ὁμοῦ μὲν Ἄρτεμιν καὶ Ἀθηνᾶν ἀνακαλοῦντας ὁμοῦ δὲ σύμμιγμα
καὶ φύραμα ποιοῦντας ἀέρος ζοφεροῦ καὶ πυρὸς ἀνθρακώδους, οὐκ ἔχουσιν ἔξαψιν οὐδ’

αὐγὴν οἰκείαν, ἀλλὰ δυσκρινές τι σῶμα τυφόμενον αἰεὶ καὶ πυρίκαυστον, ὥσπερ τῶν κεραυνῶν τοὺς ἀλαμπεῖς καὶ ‘ψολόεντας’ ὑπὸ τῶν ποιητῶν προσαγορευομένους. ^[5]

- 922 A ὅτι μέντοι πῦρ ἀνθρακῶδες, οἶον οὗτοι τὸ τῆς σελήνης ποιοῦσιν, οὐκ ἔχει διαμονὴν οὐδὲ σύστασιν ὅλως, ἐὰν μὴ στερεᾶς ὕλης καὶ στεγούσης ἅμα καὶ τρεφούσης ἐπιλάβηται, βέλτιον οἶμαι συνορᾶν ἐνίων φιλοσόφων τοὺς ἐν παιδιᾷ λέγοντας τὸν Ἥφαιστον εἰρῆσθαι χωλόν, ὅτι τὸ πῦρ ξύλου χωρὶς ὥσπερ οἱ χωλοὶ βακτηρίας οὐ πρόεισιν. ^[10]
- 922 B εἰ οὖν ἡ σελήνη πῦρ ἐστὶ, πόθεν αὐτῇ τοσοῦτος ἐγγέγονεν ἀήρ; ὁ γὰρ ἄνω καὶ κύκλῳ φερόμενος οὕτοσὶ τόπος οὐκ ἀέρος, ἀλλὰ κρεῖττονος οὐσίας καὶ πάντα λεπτύνειν καὶ συνεξάπτειν φύσιν ἐχούσης ἐστίν· εἰ δ’ ἐγγέγονε, πῶς οὐκ οἴχεται μεταβάλλων εἰς ἕτερον εἶδος ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐξαίθερωθείς, ἀλλὰ σῶζεται καὶ συνοικεῖ πυρὶ τοσοῦτον χρόνον, ὥσπερ ἥλιος ἀραρῶς αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς μέρεσι καὶ συγγεγομφωμένος; ἀραιῶ μὲν γὰρ ὄντι καὶ συγκεχυμένῳ μὴ μένειν ἀλλὰ σφάλλεσθαι προσήκει, συμπεπηγέναι δ’ οὐ δυνατόν ἀναμειγμένον πυρὶ καὶ μήθ’ ὕγρῳ μετέχοντα μήτε γῆς, οἷς μόνοις ἀήρ συμπήγνυσθαι πέφυκεν. ^[10]
- 922 C ἡ δὲ ῥύμη καὶ τὸν ἐν λίθοις ἀέρα καὶ τὸν ἐν ψυχρῷ μολίβδῳ συνεκκάει, μήτι γε δὴ τὸν ἐν πυρὶ δινούμενον μετὰ τάχους τοσοῦτου. καὶ γὰρ Ἑμπεδοκλεῖ (A 60) δυσκολαίνουσι πάγον ἀέρος χαλαζῶδη ποιοῦντι τὴν σελήνην ὑπὸ τῆς τοῦ πυρὸς σφαίρας περιεχόμενον, αὐτοὶ δὲ τὴν σελήνην σφαῖραν οὖσαν πυρὸς ἀέρα φασὶν ἄλλον ἄλλῃ διεσπασμένον περιέχειν, καὶ ταῦτα μήτε ῥήξεις ἔχουσιν ἐν αὐτῇ μήτε βάθη καὶ κοιλότητας, ἅπερ οἱ γεῶδη ποιοῦντες ἀπολείπουσιν, ἀλλ’ ἐπιπολῆς δηλονότι τῇ κυρτότητι ἐπικείμενον. ^[10]
- 922 D τοῦτο δ’ ἐστὶ καὶ πρὸς διαμονὴν ἄλογον καὶ πρὸς θεῶν ἀδύνατον ἐν ταῖς πανσελήνοις διορίσασθαι γὰρ οὐκ ἔδει μέλανα <μένοντα> καὶ σκιερὸν, ἀλλ’ ἀμαυροῦσθαι κρυπτόμενον ἢ συνεκλάμπειν ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλαμβανομένης τῆς σελήνης. καὶ γὰρ παρ’ ἡμῖν ὁ μὲν ἐν βάθεσι καὶ κοιλώμασι τῆς γῆς, οὗ μὴ δίδεισιν αὐγὴ, διαμένει σκιώδης καὶ ἀφώτιστος, ὁ δ’ ἔξωθεν τῇ γῇ περιεχυμένος φέγγος ἴσχει καὶ χρῶαν αὐγοειδῆ. πρὸς πᾶσαν μὲν γὰρ ἐστὶ ποιότητα καὶ δύναμιν εὐκέραστος ὑπὸ μανότητος, μάλιστα δὲ φωτὸς ἂν ἐπιψαύσῃ μόνον, ὡς φατε, καὶ θίγῃ, δι’ ὅλου τρεπόμενος ἐκφωτίζεται. ^[10]
- 922 E ταῦτόν οὖν τοῦτο καὶ τοῖς εἰς βάθη τινὰ καὶ φάραγγας συνωθοῦσιν ἐν τῇ σελήνῃ τὸν ἀέρα κἂν καλῶς ἔοικε βοηθεῖν, ὑμᾶς τε διεξελέγχει τοὺς ἐξ ἀέρος καὶ πυρὸς οὐκ οἶδ’ ὅπως μὴ γινύντας αὐτῆς καὶ συναρμόζοντας τὴν σφαῖραν. οὐ γὰρ οἶόν τε λείπεσθαι σκιὰν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ὅταν ὁ ἥλιος ἐπιλάμπῃ τῷ φωτὶ πᾶν ὁπόσον καὶ ἡμεῖς ἀποτεμνόμεθα τῇ ὀψει τῆς σελήνης. Καὶ ὁ Φαρνάκης ἔτι μου λέγοντος ‘τοῦτ’ ἐκεῖνο πάλιν’ εἶπεν ‘ἐφ’ ἡμᾶς ἀφίκται τὸ περίακτον ἐκ τῆς Ἀκαδημείας, ἐν τῷ πρὸς ἐτέρους λέγειν διατρίβοντας ἐκάστοτε μὴ παρέχειν ἔλεγχον ὧν αὐτοὶ λέγουσιν, ἀλλ’ ἀπολογουμένοις αἰεὶ χρῆσθαι, μὴ κατηγοροῦσιν, ἂν ἐντυγχάνωσιν. ^[10]
- 922 F ἐμὲ δ’ οὖν οὐκ ἐξάξεσθε τήμερον εἰς τὸ διδόναι λόγον ὧν ἐπικαλεῖτε τοῖς Στωικοῖς, πρὶν εὐθύνας λαβεῖν παρ’ ὑμῶν ἄνω τὰ κάτω τοῦ κόσμου ποιούντων.’ καὶ ὁ Λεύκιος γελάσας ‘μόνον’ εἶπεν ‘ὦ τάν, μὴ κρίσιν ἡμῖν ἀσεβείας ἐπαγγείλῃς, ὥσπερ Ἀρίσταρχον ὥετο δεῖν Κλεάνθους τὸν Σάμιον ἀσεβείας προσκαλεῖσθαι τοὺς Ἕλληνας ὡς κινοῦντα τοῦ κόσμου τὴν ἐστίαν, ὅτι <τὰ> φαινόμενα σῶζειν ἀνὴρ ἐπειράτο μένειν τὸν οὐρανὸν ὑποτιθέμενος, ἐξελίττεσθαι δὲ κατὰ λοξοῦ κύκλου τὴν γῆν, ἅμα καὶ περὶ τὸν αὐτῆς ἄξονα δινουμένην. ^[5]
- 923 A ἡμεῖς μὲν οὖν οὐδὲν αὐτοὶ παρ’ αὐτῶν λέγομεν· οἱ δὲ γῆν ὑποτιθέμενοι τὴν σελήνην, ὧ βέλτιστε, τί μᾶλλον ὑμῶν ἄνω τὰ κάτω ποιοῦσι τὴν γῆν ἰδρύνοντων ἐνταῦθα μετέωρον ἐν τῷ ἀέρι, πολλῶ τι μείζονα τῆς σελήνης οὖσαν, ὡς ἐν τοῖς ἐκλειπτικοῖς πάθεισιν οἱ μαθηματικοὶ [καὶ] ταῖς διὰ τοῦ σκιάσματος παρόδοις τῆς ἐποχῆς τὸ μέγεθος ἀναμετροῦσιν; ἢ τε γὰρ σκιά τῆς γῆς ἐλάττων ὑπὸ μείζονος τοῦ φωτίζοντος ἀνατείνει καὶ τῆς σκιάς αὐτῆς λεπτὸν ὄν τὸ ἄνω καὶ

στενὸν οὐδ' Ὀμηρον, ὥς φασιν, ἔλαθεν, ἀλλὰ τὴν νύκτα 'θοήν' ὀξύτῃ τῆς σκιᾶς
προσηγόρευσεν· ὑπὸ τούτου δ' ὅμως ἀλίσκομένη ταῖς ἐκλείψεσιν ἡ σελήνη τρισὶ μόλις τοῖς
αὐτῆς μεγέθεσιν ἀπαλλάττεται. ^[5]

923 B σκόπει δὴ πόσων ἡ γῆ σεληνῶν ἐστίν, εἰ σκιὰν ἀφίησιν, ἢ βραχυτάτῃ, πλάτος τρισέληνον. ἀλλ'
ὅμως ὑπὲρ τῆς σελήνης μὴ πέση δεδοίκατε, περὶ δὲ τῆς γῆς ἴσως Αἰσχύλος ὑμᾶς πέπεικεν
(Prom. 349) ὥς ὁ Ἄτλας 'ἔστηκε κίον' οὐρανοῦ τε καὶ χθονὸς ὥμοις ἐρείδων, ἄχθος οὐκ
εὐάγκαλον. ^[11]

923 C 'ἡ τῇ μὲν σελήνῃ κοῦφος ἀήρ ὑποτρέχει καὶ στερεὸν ὄγκον οὐκ ἐχέγγυος ἐνεγκεῖν, τὴν δὲ γῆν
κατὰ Πίνδαρον (fr. 88, 6 = 33c Sn.) 'ἀδαμαντοπέδιλοι κίονες' περιέχουσι, καὶ διὰ τοῦτο
Φαρνάκης αὐτὸς μὲν ἐν ἀδείᾳ τοῦ πεσεῖν τὴν γῆν ἐστίν, οἰκτίρει δὲ τοὺς ὑποκειμένους τῇ
μεταφορᾷ τῆς σελήνης Αἰθίοπας ἢ Ταπροβηνοὺς, μὴ βάρος αὐτοῖς ἐμπέσῃ τοσοῦτον; καίτοι τῇ
μὲν σελήνῃ βοήθεια πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν ἡ κίνησις αὐτῇ καὶ τὸ ροιζῶδες τῆς περιαγωγῆς, ὥσπερ
ὅσα ταῖς σφενδόναϊς ἐντεθέντα τῆς καταφορᾶς κώλυσιν ἴσχει τὴν κύκλῳ περιδίησιν· ἄγει γὰρ
ἕκαστον ἢ κατὰ φύσιν κίνησις, ἂν ὑπ' ἄλλου μηδενὸς ἀποστρέφεται. ^[10]

923 D διὸ τὴν σελήνην οὐκ ἄγει τὸ βάρος, ὑπὸ τῆς περιφορᾶς τὴν ῥοπὴν ἐκκρουόμενον· ἀλλὰ μᾶλλον
ἴσως λόγον εἶχε θαυμάζειν μένουσαν αὐτὴν παντάπασιν ὥσπερ ἡ γῆ καὶ ἀτρεμοῦσαν. νῦν δὲ
σελήνη μὲν ἔχει μεγάλην αἰτίαν τοῦ δεῦρο μὴ φέρεσθαι, τὴν δὲ γῆν ἐτέρας κινήσεως ἄμοιρον
οὔσαν εἰκὸς ἦν μόνῳ τῷ βαρύνοντι κινεῖν. βαρυτέρα δ' ἐστὶ τῆς σελήνης οὐχ ὅσῳ μείζων, ἀλλ'
ἔτι μᾶλλον, ἅτε δὴ διὰ θερμότητα καὶ πύρῳσιν ἐλαφρᾶς γεγεννημένης. ὅλως δ' ἔοικεν ἐξ ὧν
λέγεις ἡ σελήνη μᾶλλον, εἰ πῦρ ἐστὶ, γῆς δεῖσθαι καὶ ὕλης, ἐν ἣ βέβηκε καὶ προσπέφυκε καὶ
συνέχει καὶ ζωपुरεῖ τὴν δύναμιν (οὐ γὰρ ἔστι πῦρ χωρὶς ὕλης διανοηθῆναι σφζόμενον)· γῆν δὲ
φατε ὑμεῖς ἄνευ βάσεως καὶ ρίζης διαμένειν. ^[10]

923 E 'Πάνυ μὲν οὖν' εἶπεν ὁ Φαρνάκης, 'τὸν οἰκεῖον καὶ κατὰ φύσιν τόπον ἔχουσιν, ὥσπερ αὕτη,
τὸν μέσον. οὗτος γὰρ ἐστὶ, περὶ ὃν ἀντερείδει πάντα τὰ βάρη ῥέποντα καὶ φέρεται καὶ συννεύει
πανταχόθεν· ἡ δ' ἄνω χώρα πᾶσα, κἄν τι δέξηται γεῶδες ὑπὸ βίας ἀναρριφέν, εὐθὺς ἐκθλίβει
δεῦρο, μᾶλλον δ' ἀφίησιν, ἢ πέφυκεν οἰκεῖα ῥοπῇ καταφερόμενον. ^[5]

923 F 'πρὸς τοῦτ' ἐγὼ τῷ Λευκίῳ χρόνον ἐγγενέσθαι βουλόμενος ἀναμνησκόμενῳ, τὸν Θέωνα
καλέσας 'τίς' ἔφην ὃς Θέων, εἶρηκε τῶν τραγικῶν ὡς ἰατροὶ 'πικρὰν πικροῖς κλύζουσι
φαρμάκοις χολήν;' ἀποκρινάμενον δὲ τοῦ Θέωνος ὅτι Σοφοκλῆς (fr. 770), 'καὶ δοτέον' εἶπον
'ὑπ' ἀνάγκης ἐκείνοις· φιλοσόφων δ' οὐκ ἀκουστέον, ἂν τὰ παράδοξα παραδόξοις ἀμύνεσθαι
βούλωνται καὶ μαχόμενοι πρὸς τὰ θαυμάσια τῶν δογμάτων ἀτοπώτερα καὶ θαυμασιώτερα
πλάττωσιν, ὥσπερ οὗτοι τὴν ἐπὶ τὸ μέσον φορὰν εἰσάγουσιν. ^[5]

924 A ἢ τί παράδοξον οὐκ ἔνεστιν; οὐχὶ τὴν γῆν σφαῖραν εἶναι, τηλικαῦτα βάθη καὶ ὕψη καὶ
ἀνωμαλίας ἔχουσιν; οὐκ ἀντίποδας οἰκεῖν ὥσπερ θρῖπας ἢ γαλεώτας τραπέντα ἄνω τὰ κάτω τῇ
γῇ προσισχομένους; ἡμᾶς δ' αὐτοὺς μὴ πρὸς ὀρθὰς βεβηκότας ἀλλὰ πλαγίους ἐπιμένειν
ἀπονέοντες, ὥσπερ οἱ μεθύοντες; οὐ μύδρους χιλιотаλάντους διὰ βάθους τῆς γῆς
φερομένους, ὅταν ἐξίκωνται πρὸς τὸ μέσον, ἵστασθαι μηδενὸς ἀπαντῶντος μὴδ' ὑπερείδοντος,
εἰ δὲ ῥύμη κάτω φερόμενοι τὸ μέσον ὑπερβάλλοιεν, αὐθις ὀπίσω στρέφεσθαι καὶ ἀνακάμπειν
ἀπ' αὐτῶν; οὐ τμήματα δοκῶν ἀποπρισθέντα τῆς γῆς ἐκατέρωθεν μὴ φέρεσθαι κάτω διὰ
παντός, ἀλλὰ προσπίπτοντα πρὸς τὴν γῆν ἐξωθεν εἴσω διωθεῖσθαι καὶ ἀποκρύπτεσθαι περὶ τὸ
μέσον; οὐ ῥεῦμα λάβρον ὕδατος κάτω φερόμενον εἰ πρὸς τὸ μέσον ἔλθοι σημείον, ὅπερ αὐτοὶ
λέγουσιν ἀσώματον, ἵστασθαι περικουρυσσόμενον <ἡ> κύκλῳ περιπολεῖν, ἄπυστον αἰώραν
καὶ ἀκατάπυστον αἰωρούμενον; οὐδὲ γὰρ ψευδῶς ἔνια τούτων βιάσαιτο ἂν τις αὐτὸν εἰς τὸ
δυνατὸν τῇ ἐπινοίᾳ καταστήσαι. ^[10]

- 924 B τοῦτο γάρ ἐστι τὰ ἄνω κάτω κἂν πάντα τραπέμπαλιν εἶναι, τῶν ἄχρι τοῦ μέσου κάτω τῶν δ' ὑπὸ τὸ μέσον αὖ πάλιν ἄνω γινομένων· ὥστ', εἴ τις συμπαθεία τῆς γῆς τὸ μέσον αὐτῆς ἔχων σταίη περὶ τὸν ὀμφαλόν, ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἄνω καὶ τοὺς πόδας ἄνω ἔχειν τὸν αὐτόν· κἂν μὲν διασκάπτῃ τις τὸν ἐπέκεινα τόπον, ἀνακύπτων αὐτοῦ τὸ . ^[5]
- 924 C .. εἶναι καὶ κάτω ἄνωθεν ἔλκεσθαι τὸν ἀνασκαπτόμενον, εἰ δὲ δὴ τούτῳ τις ἀντιβεβηκῶς νοοῖτο, τοὺς ἀμφοτέρων ἅμα πόδας ἄνω γίνεσθαι καὶ λέγεσθαι. Τοιούτων μέντοι καὶ τοσούτων παραδοξολογιῶν οὐ μὰ Δία πήραν, ἀλλὰ θαυματοποιοῦ τινος ἀποσκευὴν καὶ πυλαίαν κατανωτισάμενοι καὶ παρέλκοντες ἐτέρους φασὶ γελοιάζειν, ἄνω τὴν σελήνην γῆν οὔσαν ἐνιδρύοντας, οὐχ ὅπου τὸ μέσον ἐστί. ^[10]
- 924 D καίτοι γ' εἰ πᾶν σῶμα ἐμβριθὲς εἰς τὸ αὐτὸ συννεύει καὶ πρὸς τὸ αὐτοῦ μέσον ἀντερείδει πᾶσι τοῖς μορίοις, οὐχ ὡς μέσον οὔσα τοῦ παντὸς ἢ γῆ μᾶλλον ἢ ὡς ὅλον οἰκειώσεται μέρη αὐτῆς ὄντα τὰ βάρη· καὶ τεκμήριον ... ἔσται τῶν ῥεπόντων οὐ τῇ <γῇ> τῆς μεσότητος πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλὰ πρὸς τὴν γῆν κοινωνίας τινὸς καὶ συμφυΐας τοῖς ἀπωσμένοις αὐτῆς εἶτα πάλιν καταφερομένοις. ὥς γὰρ ὁ ἥλιος εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφει τὰ μέρη ἐξ ὧν συνέστηκε, καὶ ἡ γῆ τὸν λίθον ὥσπερ . ^[10]
- 924 E .. προσήκοντα δέχεται καὶ φέρει προσκείμενον· ὅθεν ἐνοῦται τῷ χρόνῳ καὶ συμφύεται πρὸς αὐτὴν τῶν τοιούτων ἕκαστον. εἰ δέ τι τυγχάνει σῶμα τῇ γῇ μὴ προσενεμημένον ἀπ' ἀρχῆς μὴδ' ἀπεσπασμένον, ἀλλὰ που καθ' αὐτὸ σύστασιν ἔσχεν ἰδίαν καὶ φύσιν, ὡς φαῖεν ἂν ἐκεῖνοι τὴν σελήνην, τί κωλύει χωρὶς εἶναι καὶ μένειν περὶ αὐτό, τοῖς αὐτοῦ πεπιεσμένον μέρεσι καὶ συμπεπεδημένον; οὔτε γὰρ ἡ γῆ μέσον οὔσα δείκνυται τοῦ παντὸς ἢ τε πρὸς τὴν γῆν τῶν ἐνταῦθα συνέρεις καὶ σύστασις ὑψηγείται τὸν τρόπον, ὥς μένειν τὰ ἐκεῖ συμπεσόντα πρὸς τὴν σελήνην εἰκὸς ἐστίν. ^[10]
- 924 F ὁ δὲ πάντα τὰ γεώδη καὶ βαρέα συνελαύνων εἰς μίαν χώραν καὶ μέρη ποιῶν ἐνὸς σώματος οὐχ ὁρῶ διὰ τί τοῖς κούφοις τὴν αὐτὴν ἀνάγκην οὐκ ἀνταποδίδωσιν, ἀλλ' ἔἴα χωρὶς εἶναι συστάσεις πυρὸς τοσαύτας καὶ οὐ πάντας εἰς ταῦτ' ἀνάγων τοὺς ἀστέρας ἐν φῶς οἶεται δεῖν καὶ σῶμα κοινὸν εἶναι τῶν ἀνωφερῶν καὶ φλογοειδῶν ἀπάντων. Ἄλλ' ἥλιον μὲν ἀπλέτους μυριάδας ἀπέχειν τῆς ἄνω περιφορᾶς φατέ· εἶπον, ὧ φίλε Ἀπολλωνίδη, καὶ φωσφόρον ἐπ' αὐτῷ καὶ στίλβοντα καὶ τοὺς ἄλλους πλάνητας ὑφιμένους τε τῶν ἀπλανῶν καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐν διαστάσεσι μεγάλαις φέρεσθαι, τοῖς δὲ βαρέσι καὶ γεώδεσιν οὐδεμίαν οἶεσθε τὸν κόσμον εὐρυχωρίαν παρέχειν ἐν ἑαυτῷ καὶ διάστασιν; ὁρᾶτε ὅτι γελοῖόν ἐστιν, εἰ γῆν οὐ φήσομεν εἶναι τὴν σελήνην, ὅτι τῆς κάτω χώρας ἀφέστηκεν, ἄστρον δὲ φήσομεν, ὁρῶντες ἀπωσμένην τῆς ἄνω περιφορᾶς μυριάσι σταδίων τοσαύταις ὥσπερ <εἰς> βυθὸν τινα καταδεδουκυῖαν. ^[10]
- 925 B τῶν μὲν γ' ἄστρον κατωτέρω τοσοῦτόν ἐστιν, ὅσον οὐκ ἂν τις εἴποι μέτρον, ἀλλ' ἐπιλείπουσιν ὑμᾶς τοὺς μαθηματικούς ἐκλογιζομένους οἱ ἀριθμοί, τῆς δὲ γῆς τρόπον τινὰ ψαύει καὶ περιφερομένη πλησίον, ἄρματος ὡς πέρι χνοίῃ ἐλίσσεται· φησὶν Ἐμπεδοκλῆς (B 46), ἥ τε περὶ ἄκραν ...· οὐδὲ γὰρ τὴν σκιὰν αὐτῆς ὑπερβάλλει πολλάκις ἐπὶ μικρὸν αἰρομένην τῷ παμμέγεθες εἶναι τὸ φωτίζον, ἀλλ' οὕτως ἔοικεν ἐν χρῶ καὶ σχεδὸν ἐν ἀγκάλαις τῆς γῆς περιπολεῖν, ὥστ' ἀντιφράττεσθαι πρὸς τὸν ἥλιον ὑπ' αὐτῆς, μὴ υπεραίρουσα τὸν σκιερὸν καὶ χθόνιον καὶ νυκτέριον τοῦτον τόπον, ὃς γῆς κληρὸς ἐστί. ^[10]
- 925 C διὸ λεκτέον οἶμαι θαρροῦντας ἐν τοῖς γῆς ὅροις εἶναι τὴν σελήνην ὑπὸ τῶν ἄκρων αὐτῆς ἐπιπροσθουμένην. σκοπεῖ δὲ τοὺς ἄλλους ἀφείς ἀπλανεῖς καὶ πλάνητας, ἃ δείκνυσιν Ἀρίσταρχος ἐν τῷ Περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποστημάτων (Propos. 7 p. 581 Wall.), ὅτι τὸ τοῦ ἡλίου ἀπόστημα τοῦ ἀποστήματος τῆς σελήνης ὃ ἀφέστηκεν ἡμῶν πλέον μὲν ἢ ὀκτωκαιδεκαπλάσιον ἔλαττον δ' ἢ εἰκοσαπλάσιόν ἐστι. καίτοι ὁ τὴν σελήνην ἐπὶ μήκιστον αἶρων ἀπέχειν φησὶν

ἡμῶν ἕξ καὶ πεντηκονταπλάσιον τῆς ἐκ τοῦ κέντρου τῆς γῆς· αὕτη δ' ἐστὶ τεσσάρων μυριάδων καὶ κατὰ τοὺς μέσως ἀναμετροῦντας· καὶ ἀπὸ ταύτης συλλογιζομένοις ἀπέχει ὁ ἥλιος τῆς σελήνης πλεον ἢ τετρακισχιλίας τριάκοντα μυριάδας· οὕτως ἀπώκισται τοῦ ἡλίου διὰ βάρος καὶ τοσοῦτο τῇ γῇ προσκεχώρηκεν. ^[10]

925 D ὥστε, εἰ τοῖς τόποις τὰς οὐσίας διαιρετέον, ἡ γῆς μοῖρα καὶ χώρα προσκαλεῖται σελήνην, καὶ τοῖς περὶ γῆν πράγμασι καὶ σώμασιν ἐπίδικός ἐστι κατ' ἀγκιστεῖαν καὶ γειτνίασιν. καὶ οὐδὲν οἶμαι πλημμελοῦμεν, ὅτι τοῖς ἄνω προσαγορευομένοις βάθος τοσοῦτο καὶ διάστημα διδόντες ἀπολείπομέν τινα καὶ τῷ κάτω περιδρομῇ καὶ πλάτος, ὅσον ἐστὶν ἀπὸ γῆς ἐπὶ σελήνην. οὕτε γὰρ ὁ τὴν ἄκραν ἐπιφάνειαν τοῦ οὐρανοῦ μόνην ἄνω τᾶλλα δὲ κάτω προσαγορεύων ἅπαντα μέτριός ἐστιν, οὐθ' ὁ τῇ γῇ μᾶλλον δ' ὁ τῷ κέντρῳ τὸ κάτω περιγράφων ἀνεκτός· ἀλλὰ καὶ κινητικὸς <ν> ταύτῃ διάστημα δοτέον ἐπιχωροῦντος τοῦ κόσμου διὰ μέγεθος. ^[10]

925 E πρὸς δὲ τὸν ἀξιοῦντα πᾶν εὐθὺς ἄνω καὶ μετέωρον εἶναι τὸ ἀπὸ τῆς γῆς ἕτερος ἀντηχεῖ πάλιν εὐθὺς εἶναι κάτω τὸ ἀπὸ τῆς ἀπλανοῦς περιφορᾶς. Ὅλως δὲ πῶς λέγεται καὶ τίνος ἡ γῆ μέση κεῖσθαι; τὸ γὰρ πᾶν ἄπειρόν ἐστι, τῷ δ' ἀπείρῳ μήτ' ἀρχὴν ἔχοντι μήτε πέρας οὐ προσήκει μέσον ἔχειν· πέρας γάρ τι καὶ τὸ μέσον, ἢ δ' ἀπειρία περάτων στέρησις. ὁ δὲ μὴ τοῦ παντὸς ἀλλὰ τοῦ κόσμου μέσην εἶναι τὴν γῆν ἀποφαινόμενος ἡδύς ἐστιν, εἰ μὴ καὶ τὸν κόσμον αὐτὸν ἐνέχεσθαι ταῖς αὐταῖς ἀπορίαις νομίζει. ^[10]

925 F τὸ γὰρ πᾶν οὐδὲ τούτῳ μέσον ἀπέλιπεν, ἀλλ' ἀνέστιος καὶ ἀνίδρυτός ἐστιν ἐν ἀπείρῳ κενῷ φερόμενος πρὸς οὐδὲν οἰκεῖον· εἰ <δ> ἄλλην τινὰ τοῦ μένειν εὐράμενος αἰτίαν ἔστηκεν, οὐ κατὰ τὴν τοῦ τόπου φύσιν, ὅμοια καὶ περὶ γῆς καὶ περὶ σελήνης εἰκάζειν τινὶ ἀρεστίαν, ὥς ἐτέρᾳ τινὶ τύχῃ καὶ φύσει μᾶλλον <ἢ τόπου> διαφορᾷ τῆς μὲν ἀτρεμούσης ἐνταῦθα τῆς δ' ἐκεῖ φερομένης. ^[5]

926 A ἄνευ δὲ τούτων, ὅρα μὴ μέγα τι λέληθεν αὐτούς· εἰ γάρ, καὶ ὅπως οὖν ὅ τι ἂν ἐκτὸς γένηται τοῦ κέντρου τῆς γῆς, ἄνω ἐστίν, οὐθὲν ἐστὶ τοῦ κόσμου κάτω μέρος, ἀλλ' ἄνω καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ πᾶν ἀπλῶς σῶμα τὸ κέντρῳ περιεστηκὸς ἢ περικείμενον ἄνω γίνεται, κάτω δὲ μόνον [ὄν] ἔν, τὸ ἀσώματον σημεῖον ἐκεῖνο, ὃ πρὸς πᾶσαν ἀντικεῖσθαι τὴν τοῦ κόσμου φύσιν ἀναγκαῖον, εἴ γε δὴ τὸ κάτω πρὸς τὸ ἄνω κατὰ φύσιν ἀντίκειται. ^[10]

926 B καὶ οὐ τοῦτο μόνον τὸ ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν ἀπόλλυσι τὰ βάρη, δι' ἣν δεῦρο καταρρέπει καὶ φέρεται· σῶμα μὲν γὰρ οὐθὲν ἐστὶ κάτω πρὸς ὃ κινεῖται, τὸ δ' ἀσώματον οὐτ' εἰκὸς οὔτε βούλονται τοσαύτην ἔχειν δύναμιν, ὥστε πάντα κατατείνειν ἐφ' ἑαυτὸ καὶ περὶ αὐτὸ συνέχειν. ἀλλ' ὅλως ἄλογον εὐρίσκεται καὶ μαχόμενον τοῖς πράγμασι τὸ ἄνω τὸν κόσμον ὅλον εἶναι, τὸ δὲ κάτω μὴθὲν ἀλλ' ἢ πέρας ἀσώματον καὶ ἀδιάστατον· ἐκεῖνο δ' εὐλογον, ὥς λέγομεν ἡμεῖς, τῷ τ' ἄνω χώραν καὶ τῷ κάτω πολλὴν καὶ πλάτος ἔχουσιν διηρηθῆναι. ^[10]

926 C Οὐ μὴν ἀλλὰ θέντες, εἰ βούλει, παρὰ φύσιν ἐν οὐρανῷ τοῖς γεώδεσι τὰς κινήσεις ὑπάρχειν, ἀτρέμα, μὴ τραγικῶς ἀλλὰ πράως σκοπῶμεν, ὅτι τοῦτο τὴν σελήνην οὐ δείκνυσι γῆν μὴ οὔσαν ἀλλὰ γῆν ὅπου μὴ πέφυκεν οὔσαν· ἐπεὶ καὶ τὸ πῦρ τὸ Αἰτναῖον ὑπὸ γῆν παρὰ φύσιν ἐστίν, ἀλλὰ πῦρ ἐστὶ, καὶ τὸ πνεῦμα τοῖς ἀσκοῖς περιληφθὲν ἔστι μὲν ἀνωφερὲς φύσει καὶ κοῦφον, ἥκει δ' ὅπου μὴ πέφυκεν ὑπ' ἀνάγκης· αὕτη δ' ἡ ψυχὴ, πρὸς Διόσ' εἶπον· οὐ παρὰ φύσιν τῷ σώματι συνεῖρκεται βραδεῖ ταχεῖα καὶ ψυχρῷ πυρώδης, ὥσπερ ὑμεῖς φατε, καὶ ἀόρατος αἰσθητῶ; διὰ τοῦτ' οὖν σώματι ψυχὴν μὴ λέγωμεν <ἐν> εἶναι μηδὲ νοῦ <ν>, χρῆμα θεῖον, <ἀήττητον> ὑπὸ βρίθους καὶ πάχους οὐρανόν τε πάντα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν ἐν ταύτῳ περιπολοῦντα καὶ διυπτάμενον, εἰς σάρκα καὶ νεῦρα καὶ μυελούς καὶ παθέων μυρίων μεστάς ὑγρότητας; ὁ δὲ Ζεὺς ὑμῖν οὗτος οὐ τῇ μὲν αὐτοῦ φύσει χρώμενος ἐν ἐστὶ μέγα πῦρ καὶ συνεχές, νυνὶ δ' ὑφείται καὶ κέκαμπται καὶ διεσχημάτισται, πᾶν χρῶμα γεγονώς καὶ γινόμενος ἐν ταῖς

μεταβολαῖς; ὥσθ' ὅρα καὶ σκόπει, δαιμόνιε, μὴ μεθιστὰς καὶ ἀπάγων ἕκαστον, ὅπου πέφυκεν εἶναι, διάλυσιν τινα κόσμου φιλοσοφῆς καὶ τὸ νεῖκος ἐπάγῃς τὸ Ἐμπεδοκλέους τοῖς πράγμασι, μᾶλλον δὲ τοὺς παλαιοὺς κινῆς Τιτᾶνας ἐπὶ τὴν φύσιν καὶ Γίγαντας καὶ τὴν μυθικὴν ἐκείνην καὶ φοβερὰν ἀκοσμίαν καὶ πλημμέλειαν ἐπιδεῖν ποθῆς, χωρὶς τὸ βαρὺ πᾶν καὶ χωρὶς . ^[5]

926 E .. τὸ κοῦφον 'ἔνθ' οὗτ' ἡελίοιο δεδίσκεται ἀγλαὸν εἶδος, οὐδὲ μὲν οὐδ' αἴης λάσιον γένος, οὐδὲ θάλασσα', ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς (B 27), οὐ γῆ θερμότητος μετεῖχεν, οὐχ ὕδωρ πνεύματος, οὐκ ἄνω τι τῶν βαρέων, οὐ κάτω τι τῶν κούφων· ἀλλ' ἄκρατοι καὶ ἄστοργοι καὶ μονάδες αἱ τῶν ὄλων ἀρχαί, μὴ προσιέμεναι σύγκρισιν ἐτέρου πρὸς ἕτερον μηδὲ κοινωνίαν, ἀλλὰ φεύγουσαι καὶ ἀποστρεφόμεναι καὶ φερόμεναι φορὰς ἰδίας καὶ αὐθάδεις οὕτως εἶχον ὥς ἔχει πᾶν οὗ θεὸς ἅπεστι κατὰ Πλάτωνα (Tim. ^[10]

926 F 53b), τουτέστιν, ὥς ἔχει τὰ σώματα νοῦ καὶ ψυχῆς ἀπολιπούσης, ἄχρις οὗ τὸ ἱμερτὸν ἦκεν ἐπὶ τὴν φύσιν ἐκ προνοίας, Φιλότητος ἐγγενομένης καὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἑρωτος, ὥς Ἐμπεδοκλῆς λέγει καὶ Παρμενίδης καὶ Ἡσίδος, ἵνα καὶ τόπους ἀμείψαντα καὶ δυνάμεις ἀπ' ἀλλήλων μεταλαβόντα καὶ τὰ μὲν κινήσεως τὰ δὲ μονῆς ἀνάγκαις ἐνδεθέντα καὶ καταβιασθέντα πρὸς τὸ βέλτιον, ἐξ οὗ πέφυκεν, ἐνδοῦναι καὶ μεταστῆναι . ^[5]

927 A .. ἀρμονίαν καὶ κοινωνίαν ἀπεργάσεται τοῦ παντός. Εἰ μὲν γὰρ οὐδ' ἄλλο τι τῶν τοῦ κόσμου μερῶν παρὰ φύσιν ἔσχεν, ἀλλ' ἕκαστον ἧ πέφυκε κεῖται, μηδεμιᾶς μεθιδρύσεως μηδὲ μετακοσμήσεως δεόμενον μηδ' ἐν ἀρχῇ δεηθέν, ἀπορῶ τί τῆς προνοίας ἔργον ἐστὶν ἢ τίνας γέγονε ποιητῆς καὶ πατὴρ δημιουργὸς ὁ Ζεὺς 'ὁ ἀριστοτέχνας. ^[10]

927 B ' οὐ γὰρ ἐν στρατοπέδῳ τακτικῶν ὄφελος, εἴπερ εἰδείῃ τῶν στρατιωτῶν ἕκαστος ἄφ' ἑαυτοῦ τάξιν τε καὶ χώραν κατὰ καιρὸν οὗ δεῖ λαβεῖν καὶ διαφυλάσσειν, οὐδὲ κηπουρῶν οὐδ' οἰκοδόμων, εἰ πῇ μὲν αὐτὸ τὸ ὕδωρ ἄφ' αὐτοῦ πέφυκεν ἐπιέναι τοῖς δεομένοις καὶ κατάρδειν ἐπιρρέον, πῇ δὲ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ λίθοι ταῖς κατὰ φύσιν χρώμενα ῥοπαῖς καὶ νεύσεσιν ἐξ ἑαυτῶν καταλαμβάνειν τὴν προσήκουσαν ἀρμονίαν καὶ χώραν. εἰ δ' οὗτος μὲν ἀντικρυς ἀναιρεῖ τὴν πρόνοιαν ὁ λόγος, τῷ θεῷ δ' ἡ τάξις τῶν ὄντων προσήκει καὶ <τὸ> διαιρεῖν, τί θαυμαστὸν οὕτως τετάχθαι καὶ διηρμόσθαι τὴν φύσιν, ὥς ἐνταῦθα μὲν πῦρ ἐκεῖ δ' ἄστρα, καὶ πάλιν ἐνταῦθα μὲν γῆν ἄνω δὲ σελήνην ἰδρῦσθαι, βεβαιότερῳ τοῦ κατὰ φύσιν τῷ κατὰ λόγον δεσμῷ περιληφθεῖσαν; ὥς, εἴ γε πάντα δεῖ ταῖς κατὰ φύσιν ῥοπαῖς χρῆσθαι καὶ φέρεσθαι καθ' ὃ πέφυκε, μήθ' ἥλιος κυκλοφορεῖσθω μήτε φωσφόρος μηδὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων μηδεῖς ἄνω γάρ, οὐ κύκλῳ τὰ κοῦφα καὶ πυροειδῇ κινεῖσθαι πέφυκεν. ^[5]

927 C εἰ δὲ τοιαύτην ἐξαλλαγὴν ἡ φύσις ἔχει παρὰ τὸν τόπον, ὥστ' ἐνταῦθα μὲν ἄνω φαίνεσθαι φερόμενον τὸ πῦρ, ὅταν δ' εἰς τὸν οὐρανὸν παραγένηται, τῇ δίνῃ συμπεριστρέφεσθαι, τί θαυμαστὸν εἰ καὶ τοῖς βαρέσι καὶ γεώδεσιν ἐκεῖ γενομένοις συμβέβηκεν ὡσαύτως εἰς ἄλλο κινήσεως εἶδος ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἐκνενικῆσθαι; οὐ γὰρ δὴ τῶν μὲν ἐλαφρῶν τὴν ἄνω φορὰν ἀφαιρεῖσθαι τῷ οὐρανῷ κατὰ φύσιν ἐστί, τῶν δὲ βαρέων καὶ κάτω ῥεπόντων οὐ δύναται κρατεῖν, ἀλλ' <ἧ> ποτ' ἐκεῖνα δυνάμει, καὶ ταῦτα μετακοσμήσας ἐχρήσατο τῇ φύσει αὐτῶν ἐπὶ τὸ βέλτιον. ^[5]

927 D Οὐ μὴν ἀλλ' εἴ γε δεῖ τὰς καταδεδουλωμένας ἔξεις ... δόξας ἀφέντας ἤδη τὸ φαινόμενον ἀδεῶς λέγειν, οὐδὲν ἔοικεν ὅλου μέρος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν ἢ θέσιν ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ἣν ἂν τις ἀπλῶς κατὰ φύσιν προσαγορεύσειεν· ἀλλ' ὅταν ἕκαστον, οὗ χάριν γέγονε καὶ πρὸς ὃ πέφυκεν ἢ πεποιήται, τούτῳ <μέλλῃ> παρέχειν χρησίμως καὶ οἰκείως κινούμενον ἑαυτὸ καὶ πάσχον ἢ ποιοῦν ἢ διακείμενον, ὥς ἐκεῖν' πρὸς σωτηρίαν ἢ κάλλος ἢ δυνάμιν ἐπιτήδειόν ἐστι, τότε δοκεῖ τὴν κατὰ φύσιν χώραν ἔχειν καὶ κίνησιν καὶ διάθεσιν. ^[5]

927 E

ὁ γοῦν ἄνθρωπος, ὡς εἴ τι τῶν ὄντων ἕτερον κατὰ φύσιν γεγονώς, ἄνω μὲν ἔχει τὰ ἐμβριθῇ καὶ γεώδη μάλιστα περὶ τὴν κεφαλὴν, ἐν δὲ τοῖς μέσοις τὰ θερμὰ καὶ πυρώδη· τῶν δ' ὀδόντων οἱ μὲν ἄνωθεν οἱ δὲ κάτωθεν ἐκφύονται καὶ οὐδέτεροι παρὰ φύσιν ἔχουσιν· οὐδὲ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν ἄνω περὶ τὰ ὄμματα ἀποστίλβον κατὰ φύσιν ἐστὶ τὸ δ' ἐν κοιλίᾳ καὶ καρδίᾳ παρὰ φύσιν, ἀλλ' ἕκαστον οἰκείως καὶ χρησίμως τέτακται. ^[10]

927 F 'ναὶ μὴν κηρύκων τε λιθορρίνων' χελωνῶν τε καὶ παντὸς ὀστρέου φύσιν, ὡς φησιν ὁ Ἐμπεδοκλῆς (B 76), καταμανθάνων 'ἔνθ' ὅψει χθόνα χρωτὸς ὑπέρτατα ναιετάουσιν', καὶ οὐ πιέζει τὸ λιθῶδες οὐδὲ καταθλίβει τὴν ἔξιν ἐπικείμενον, οὐδέ γε πάλιν τὸ θερμὸν ὑπὸ κουφότητος εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀποπτάμενον οἴχεται, μέμικται δέ πως πρὸς ἄλληλα καὶ συντέτακται κατὰ τὴν ἐκάστου φύσιν. ^[6]

928 A ὥσπερ εἰκὸς ἔχειν καὶ τὸν κόσμον, εἴ γε δὴ ζῶόν ἐστι, πολλαχοῦ γῆν ἔχοντα πολλαχοῦ δὲ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀποτεθλιμμένον ἀλλὰ λόγῳ διακεκοσμημένον. οὐδὲ γὰρ ὀφθαλμὸς ἐνταῦθα τοῦ σώματός ἐστιν ὑπὸ κουφότητος ἐκπιεσθεῖς, οὐδ' ἡ καρδία τῷ βάρει ὀλισθοῦσα πέπτωκεν εἰς τὸ στήθος, ἀλλ' ὅτι βέλτιον ἦν οὕτως ἐκάτερον τετάχθαι. μὴ τοίνυν μηδὲ τῶν τοῦ κόσμου μερῶν νομίζωμεν μήτε γῆν ἐνταῦθα κεῖσθαι συμπεσοῦσαν διὰ βάρος, μήτε τὸν ἥλιον, ὡς ᾤετο Μητρόδωρος ὁ Χῖος, εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀσκοῦ δίκην ὑπὸ κουφότητος ἐκτεθλίφθαι, μήτε τοὺς ἄλλους ἀστέρας ὥσπερ ἐν ζυγῷ σταθμοῦ διαφορᾷ ῥέψαντας ἐν οἷς εἰσι γεγονέναι τόποις ἀλλὰ τοῦ κατὰ λόγον κρατοῦντος οἱ μὲν ὥσπερ 'ὄμματα φωσφόρα' τῷ προσώπῳ τοῦ παντὸς 'ἐνδεδεμένοι' περιπολοῦσιν, ἥλιος δὲ καρδίας ἔχων δύναμιν ὥσπερ αἷμα καὶ πνεῦμα διαπέμπει καὶ διασκεδάννυσιν ἐξ ἑαυτοῦ θερμότητα καὶ φῶς, γῇ δὲ καὶ θαλάσῃ χρῆται κατὰ φύσιν ὁ κόσμος, ὅσα κοιλία καὶ κύστει ζῶον. ^[10]

928 C σελήνη δ' ἡλίου μεταξὺ καὶ γῆς ὥσπερ καρδίας καὶ κοιλίας ἦπαρ ἢ τι μαλθακὸν ἄλλο σπλάγχνον ἐγκειμένη τὴν τ' ἄνωθεν ἀλέαν ἐνταῦθα διαπέμπει καὶ τὰς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεις πέψει τινὶ καὶ καθάρσει λεπτύνουσα περὶ ἑαυτὴν ἀναδίδωσιν. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄλλα τὸ γεῶδες αὐτῆς καὶ στερέμνιον ἔχει τινὰ πρόσφορον χρεῖαν, ἄδηλον ἡμῖν. ἐν παντὶ δὲ κρατεῖ τὸ βέλτιον τοῦ κατηναγκασμένου. τί γὰρ <οὐχ> οὕτως λάβωμεν, ἐξ ὧν ἐκεῖνοι λέγουσι, τὸ εἰκόσ; λέγουσι δὲ τοῦ αἰθέρος τὸ μὲν αὐγοειδὲς καὶ λεπτὸν ὑπὸ μανότητος οὐρανὸν γεγονέναι, τὸ δὲ πυκνωθὲν καὶ συνειληθὲν ἄστρα· τούτων δὲ τὸ νωθρότατον εἶναι τὴν σελήνην καὶ θολερώτατον. ^[10]

928 D ἀλλ' ὅμως ὁρᾶν πάρεστιν οὐκ ἀποκεκριμένην τοῦ αἰθέρος τὴν σελήνην, ἀλλ' ἔτι πολλῷ μὲν τῷ περὶ αὐτὴν ἐμφερομένην, πολλὴν δ' ὑφ' ἑαυτὴν ἔχουσαν ἀνέμων ... δινεῖσθαι καὶ κομήτας. οὕτως οὐ ταῖς ῥοπαῖς σεσήκωται κατὰ βάρος καὶ κουφότητα τῶν σωμάτων ἕκαστον, ἀλλ' ἐτέρῳ λόγῳ κεκόσμηται. Λεχθέντων δὲ τούτων κάμοῦ τῷ Λευκίῳ τὸν λόγον παραδιδόντος ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις βαδίζοντα τοῦ δόγματος, Ἀριστοτέλης μειδιάσας 'μαρτύρομαι' εἶπεν 'ὅτι τὴν πᾶσαν ἀντιλογίαν πεποίησαι πρὸς τοὺς αὐτὴν μὲν ἡμίπυρον εἶναι τὴν σελήνην ὑποτιθεμένους, κοινῇ δὲ τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἄνω τὰ δὲ κάτω ῥέπειν ἐξ ἑαυτῶν φάσκοντας· εἰ δ' ἔστι τις ὁ λέγων κύκλῳ τε κινεῖσθαι κατὰ φύσιν τὰ ἄστρα καὶ πολὺ παρηλλαγμένης οὐσίας εἶναι τῶν τεττάρων, οὐδ' ἀπὸ τύχης ἦλθεν ἐπὶ μνήμην ἡμῖν, ὥστ' ἐμέ τε πραγμάτων ἀπηλλάχθαι καὶ . ^[5]

928 E .. Λεύκιος ' <ἦκιστα> ὠγαθέ' εἶπεν, 'ἀλλὰ τὰ ἄλλα μὲν ἴσως ἄστρα καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν εἰς τινα φύσιν καθαρὰν καὶ εἰλικρινῇ καὶ τῆς κατὰ πάθος ἀπηλλαγμένην μεταβολῆς τιθεμένοις ὑμῖν καὶ κύκλον ἄγουσιν αἰδίου καὶ ἀτελευτήτου περιφορᾶς . ^[10]

928 F .. οὐκ ἂν τις ἔν γε τῷ νῦν διαμάχοιτο, καίτοι μυρίων οὐσῶν ἀποριῶν· ὅταν δὲ καταβαίνων ὁ λόγος οὕτω θίγῃ τῆς σελήνης, οὐκέτι φυλάττει τὴν ἀπάθειαν ἐν αὐτῇ καὶ τὸ κάλλος ἐκείνου τοῦ σώματος· ἀλλ' ἵνα τὰς ἄλλας ἀνωμαλίας καὶ διαφορὰς ἀφῶμεν, αὐτὸ τοῦτο τὸ

διαφαινόμενον πρόσωπον πάθει τινὶ τῆς οὐσίας ἢ ἀναμίξει πως ἐτέρας ἐπιγέγονε· πάσχει δέ τι καὶ τὸ μινγνύμενον· ἀποβάλλει γὰρ τὸ εἰλικρινές, βίᾳ τοῦ χείρονος ἀναπιμπλάμενον. ^[5]

929 A αὐγῆς δὲ νώθειαν καὶ τάχους ἀμβλύτητα καὶ τὸ θερμὸν ἀδρανές καὶ ἀμαυρόν, ὧ κατὰ τὸν Ἴωνα (fr. 57) ‘μέλας οὐ πεπαίνεται βότρυς’, εἰς τί θησόμεθα πλὴν ἀσθένειαν αὐτῆς καὶ πάθος; <πόθεν οὖν πάθους> αἰδίῳ σώματι καὶ ὀλυμπίῳ μέτεστιν; ὅλως γάρ, ὧ φίλε Ἀριστότελες, γῆ μὲν οὖσα πάγκαλόν τι χρῆμα καὶ σεμνὸν ἀναφαίνεται καὶ κεκοσμημένον, ὡς δ’ ἄστρον ἢ φῶς ἢ τι σῶμα θεῖον καὶ οὐράνιον δέδια μὴ ἄμορφος ἢ καὶ ἀπρεπὴς καὶ καταισχύνουσα τὴν καλὴν ἐπωνυμίαν· εἴ γε τῶν ἐν οὐρανῷ τοσούτων τὸ πλῆθος ὄντων μόνη φωτὸς ἀλλοτρίου δεομένη περίεσι, κατὰ Παρμενίδην (B 15) ‘ἀεὶ παπταίνουσα πρὸς αὐγὰς ἡελίοιο’. ^[10]

929 B ὁ μὲν οὖν ἐταῖρος ἐν τῇ διατριβῇ τοῦτο δὴ τὸ Ἀναξαγόρειον (B 18) ἀποδεικνύς, ὡς ἥλιος ἐντίθησι τῇ σελήνῃ τὸ λαμπρόν, ἡυδοκίμησεν· ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἐρῶ, ἀ παρ’ ὑμῶν ἢ μεθ’ ὑμῶν ἔμαθον, ἔχων δὲ τοῦτο πρὸς τὰ λοιπὰ βαδιοῦμαι. Φωτίζεσθαι τοίνυν τὴν σελήνην οὐχ ὡς ὕελον ἢ κρύσταλλον ἐλλάμπει καὶ διαφαύσει τοῦ ἡλίου πιθανόν ἐστίν, οὐδ’ αὖ κατὰ σύλλαμψίν τινα καὶ συναυγασμόν, ὥσπερ αἱ δᾶδες αὐξομένου τοῦ φωτός· οὕτως γὰρ οὐδὲν ἦττον ἐν νοσηνίαις ἢ διχομηνίαις ἔσται πανσέληνος ἡμῖν, εἰ μὴ στέγει μὴδ’ ἀντιφράττει τὸν ἥλιον, ἀλλὰ δίδεισιν ὑπὸ μανότητος ἢ κατὰ σύγκρασιν εἰσλάμπει καὶ συνεξάπτει περὶ αὐτὴν τὸ φῶς. ^[10]

929 C οὐ γὰρ ἔστιν ἐκκλίσεις οὐδ’ ἀποστροφὰς αὐτῆς, ὥσπερ ὅταν ἢ διχότομος καὶ ἀμφίκυρτος ἢ μηννοειδής, αἰτιασθαι περὶ τὴν σύνοδον, ἀλλὰ κατὰ στάθμην, φησὶ Δημόκριτος (A 69a), ἵσταμένη τοῦ φωτίζοντος ὑπολαμβάνει καὶ δέχεται τὸν ἥλιον, ὥστ’ αὐτὴν τε φαίνεσθαι καὶ διαφαίνειν ἐκεῖνον εἰκὸς ἦν. ἢ δὲ πολλοῦ δεῖ τοῦτο ποιεῖν· αὐτὴ τε γὰρ ἄδηλός ἐστι τῆνικαῦτα κἀκεῖνον ἀπέκρυψε καὶ ἠφάνισε πολλάκις, ἀπεσκέδασεν δὲ οἱ αὐγὰς, ὡς φησιν Ἐμπεδοκλῆς (B 42), ‘ἔς τε αἶαν καθύπερθεν, ἀπεσκνίφωσε δὲ γαίης τόσσον, ὅσον τ’ εὖρος γλαυκώπιδος ἔπλετο μήνησ’, καθάπερ εἰς νύκτα καὶ σκότος οὐκ εἰς ἄστρον ἕτερο <ν> τοῦ φωτός ἐμπεσόντος. ^[12]

929 D ὁ δὲ λέγει Ποσειδώνιος, ὡς ὑπὸ βάθους τῆς σελήνης οὐ περαιοῦται δι’ αὐτῆς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς πρὸς ἡμᾶς, ἐλέγχεται καταφανῶς. ὁ γὰρ ἀπὸ ἄπλετος ὢν καὶ βάθος ἔχων πολλαπλάσιον τῆς σελήνης ὅλος ἐξηλιοῦται καὶ καταλάμπεται ταῖς αὐγαῖς. Ἀπολείπεται τοίνυν τὸ τοῦ Ἐμπεδοκλέους, ἀνακλάσει τινὶ τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν σελήνην γίνεσθαι τὸν ἐνταῦθα φωτισμὸν ἀπ’ αὐτῆς. ὅθεν οὐδὲ θερμὸν οὐδὲ λαμπρὸν ἀφικνεῖται πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ ἦν εἰκὸς ἐξάψεως καὶ μίξεως <δυοῖν> φώτων γεγεννημένης ἀλλ’ οἷον αἶ τε φωναὶ κατὰ τὰς ἀνακλάσεις ἀμαυροτέραν ἀναφαίνουσι τὴν ἡχώ τοῦ φθέγματος αἶ τε πληγαὶ τῶν ἀφαλλομένων βελῶν μαλακώτεραι προσπίπτουσιν, ὡς αὐγὴ τύψασα σεληναίης κύκλον εὐρύν’ (Empedocles B 43) ἀσθενῇ καὶ ἀμυδρὰν ἀνάρροϊαν ἴσχει πρὸς ἡμᾶς, διὰ τὴν κλάσιν ἐκλυομένης τῆς δυνάμεως. ^[5]

929 E Ὑπολαβὼν δ’ ὁ Σύλλας ‘ἀμέλει ταῦτ’ εἶπεν ‘ἔχει τινὰς πιθανότητας· ὁ δ’ ἰσχυρότατόν ἐστι τῶν ἀντιπιπτόντων, πότερον ἔτυχέ τινος παραμυθίας ἢ παρηλθεν ἡμῶν τὸν ἐταῖρον; ‘τί τοῦτο’ ἔφη ‘λέγεις;’ ὁ Λεύκιος· ‘ἢ τὸ πρὸς τὴν διχότομον ἀπορούμενον;’ ‘πάνυ μὲν οὖν’ ὁ Σύλλας εἶπεν· ‘ἔχει γὰρ τινα λόγον τὸ πάσης ἐν ἴσαις γωνίαις γινομένης ἀνακλάσεως, ὅταν ἡ σελήνη διχοτομοῦσα μεσουρανῇ, μὴ φέρεσθαι τὸ φῶς ἐπὶ γῆς ἀπ’ αὐτῆς ἀλλ’ ὀλισθάνειν ἐπέκεινα τῆς γῆς· ὁ γὰρ ἥλιος ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ὢν ἄπτεται τῇ ἀκτίνι τῆς σελήνης· διὸ καὶ κλασθεῖσα πρὸς ἴσα <σ> ἐπὶ θάτερον ἐκπεσεῖται πέρας καὶ οὐκ ἀφήσει δεῦρο τὴν αὐγὴν· ἢ διαστροφή μεγάλη καὶ παράλλαξις ἔσται τῆς γωνίας, ὅπερ ἀδύνατόν ἐστιν. ^[5]

930 A ‘ἀλλὰ νῆ Δί’ εἶπεν ὁ Λεύκιος ‘καὶ τοῦτ’ ἐρρήθη’. καὶ πρὸς γε Μενέλαον ἀποβλέψας ἐν τῷ διαλέγεσθαι τὸν μαθηματικόν ‘αἰσχύνομαι μὲν’ ἔφη ‘σοῦ παρόντος, ὧ φίλε Μενέλαε, θέσιν

ἀναιρεῖν μαθηματικὴν ὥσπερ θεμέλιον τοῖς κατοπτρικοῖς ὑποκειμένην πράγμασιν· ἀνάγκη δ' εἰπεῖν ὅτι τὸ πρὸς ἴσας γίνεσθαι γωνίας ἀνάκλασιν πᾶσαν οὔτε φαινόμενον αὐτόθεν οὔθ' ὁμολογούμενόν ἐστιν, ἀλλὰ διαβάλλεται μὲν ἐπὶ τῶν κυρτῶν κατόπτρων, ὅταν ἐμφάσεις ποιῇ μείζονας ἑαυτῶν πρὸς ἓν τὸ τῆς ὀψεως σημεῖον, διαβάλλεται δὲ τοῖς διπτύχοις κατόπτροις, ὧν ἐπικλιθέντων πρὸς ἄλληλα καὶ γωνίας ἐντὸς γενομένης ἐκάτερον τῶν ἐπιπέδων διττὴν ἔμφασιν ἀποδίδωσι καὶ ποιεῖ τέτταρας εἰκόνας ἀφ' ἑνὸς προσώπου, δύο μὲν ἀντιστρόφους τοῖς ἔξωθεν [ἀριστεροῖς] μέρεσι, δύο δὲ δεξιοφανεῖς <ἀλλ'> ἀμαυρὰς ἐν βάθει τῶν κατόπτρων. ^[5]

930 B ὧν τῆς γενέσεως τὴν αἰτίαν Πλάτων ἀποδίδωσιν (Tim. 46b). εἶρηκε γὰρ ὅτι τοῦ κατόπτρου ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὕψος λαβόντος ὑπαλλάττουσιν αἱ ὀψεις τὴν ἀνάκλασιν ἀπὸ τῶν ἐτέρων ἐπὶ θάτερα μεταπίπτουσιν. ^[10]

930 C εἴπερ οὖν τῶν ὀψεων εὐθύς πρὸς ἡμᾶς ... ἀνατρέχουσιν, αἱ δ' ἐπὶ θάτερα μέρη τῶν κατόπτρων ὀλισθάνουσαι πάλιν ἐκεῖθεν ἀναφέρονται πρὸς ἡμᾶς, οὐ δυνατόν ἐστιν ἐν ἴσας γωνίαις γίνεσθαι πᾶσας ἀνακλάσεις. οἷς οἱ ὁμόσε χωροῦντες ἀξιοῦσιν αὐτοῖς τοῖς ἀπὸ τῆς σελήνης ἐπὶ γῆν φερομένοις ρεύμασι τὴν ἰσότητα τῶν γωνιῶν ἀναιρεῖν, πολλῷ τοῦτ' ἐκείνου πιθανώτερον εἶναι νομίζοντες. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ δεῖ τοῦτο χαρίζεσθαι τῇ πολλὰ δὴ φίλῃ γεωμετρίᾳ καὶ δοῦναι, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῶν ἡκριβωμένων ταῖς λειότησι συμπίπτειν ἐσόπτρων εἰκὸς ἐστίν, ἡ δὲ σελήνη πολλὰς ἀνωμαλίας ἔχει καὶ τραχύτητας, ὥστε τὰς αὐγὰς ἀπὸ σώματος μεγάλου προσφερομένας ὕψεσιν ἀξιολόγοις ἀντιλάμπεις καὶ διαδόσεις ἀπ' ἀλλήλων λαμβάνουσιν, ἀνακλᾶσθαί τε παντοδαπῶς καὶ περιπλέκεσθαι καὶ συνάπτειν αὐτὴν ἑαυτῇ τὴν ἀνταύγειαν, οἷον ἀπὸ πολλῶν φερομένην πρὸς ἡμᾶς κατόπτρων. ^[5]

930 D ἔπειτα κἂν πρὸς αὐτῇ τῇ σελήνῃ τὰς ἀντανεκλάσεις ἐν ἴσας γωνίαις ποιῶμεν, οὐκ ἀδύνατον φερομένας ἐν διαστήματι τοσοῦτῳ τὰς αὐγὰς κλάσεις ἴσχειν καὶ περιολισθήσεις, ὥς συγχεῖσθαι καὶ κάμπτειν τὸ φῶς. ^[10]

930 E Ἦνιοι δὲ καὶ δεικνύουσι γράφοντες, ὅτι πολλὰ τῶν φώτων αὐγὴν ἀφήσι κατὰ γραμμῆς ὑπὸ τὴν κεκλιμένην ὑποταθείσης σκευωρεῖσθαι δ' ἅμα λέγοντι διάγραμμα, καὶ ταῦτα πρὸς πολλούς, οὐκ ἑνὴν. Τὸ δ' ὅλον' ἔφη 'θαυμάζω πῶς τὴν διχότομον ἐφ' ἡμᾶς κινουσί· ἐμπίπτουσιν μετὰ τῆς ἀμφικύρτου καὶ τῆς μηνοειδοῦς. εἰ γὰρ αἰθέριον ὄγκον ἢ πύρινον ὄντα τὸν τῆς σελήνης ἐφώτιζεν ὁ ἥλιος, οὐκ ἂν ἀπέλειπεν αὐτῇ <σ> σκιερὸν αἰεὶ καὶ ἀλαμπές ἡμισφαίριον πρὸς αἴσθησιν, ἀλλ' εἰ καὶ κατὰ μικρὸν ἔψαυε περιῶν, ὅλην ἀναπίμπλασθαι καὶ δι' ὅλης τρέπεσθαι τῷ φωτὶ πανταχόσε χωροῦντι δι' εὐπετείας ἦν προσήκον. ^[10]

930 F ὅπου γὰρ οἶνος ὕδατος θιγὼν κατὰ πέρας καὶ σταγὼν αἵματος εἰς ὑγρὸν ἐμπεσόντος ἀνέχρωσε πᾶν ἅμα ... φοινιχθέν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀέρα λέγουσιν οὐκ ἀπορροαῖς τισὶν οὐδ' ἄκτισι μεμιγμέναις ἀλλὰ τροπῇ καὶ μεταβολῇ κατὰ νύξιν ἢ ψαῦσιν ἀπὸ τοῦ φωτὸς ἐξηλιοῦσθαι, πῶς ἄστρον ἄστρου καὶ φῶς φωτὸς ἀψάμενον οἶονται μὴ κεράννυσθαι μηδὲ σύγχυσιν ποιεῖν δι' ὅλου καὶ μεταβολὴν ἀλλ' ἐκεῖνα φωτίζειν μόνον, ὧν ἄπτεται κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν; ὃν γὰρ ὁ ἥλιος περιῶν κύκλον ἄγει καὶ περιστρέφει περὶ τὴν σελήνην, νῦν μὲν ἐπιπίπτοντα τῷ διορίζοντι τὸ ὄρατὸν αὐτῆς καὶ τὸ ἀόρατον, νῦν δ' ἀνιστάμενον πρὸς ὀρθὰς ὥστε τέμνειν ἐκεῖνον ὑπ' ἐκείνου τε τέμνεσθαι, ἄλλαις <δὲ> κλίσεσι καὶ σχέσεσι τοῦ λαμπροῦ πρὸς τὸ σκιερὸν ἀμφικύρτους καὶ μηνοειδεῖς ἀποδιδόντα μορφὰς ἐν αὐτῇ, παντὸς μᾶλλον ἐπιδείκνυσιν οὐ σύγκρασιν ἀλλ' ἐπαφήν, οὐδὲ σύλλαμψιν ἀλλὰ περίλαμψιν αὐτῆς ὄντα τὸν φωτισμόν. ^[10]

931 A Ἐπεὶ δ' οὐκ αὐτὴ φωτίζεται μόνον ἀλλὰ καὶ δεῦρο τῆς αὐγῆς ἀναπέμπει τὸ εἶδωλον, ἔτι καὶ μᾶλλον ἰσχυρίσασθαι τῷ λόγῳ περὶ τῆς οὐσίας δίδωσιν.

931 B αἱ γὰρ ἀνακλάσεις γίνονται πρὸς οὐδὲν ἀραιὸν οὐδὲ λεπτομερές, οὐδ' ἔστι φῶς ἀπὸ φωτὸς ἢ πῦρ ἀπὸ πυρὸς ἀφαλλόμενον [ἦ] νοῆσαι ῥάδιον, ἀλλὰ δεῖ τὸ ποιῆσον ἀντιτυπίαν τινὰ καὶ

κλάσιν ἐμβριθὲς εἶναι καὶ πυκνόν, ἵνα πρὸς αὐτὸ πληγὴ καὶ ἀπ' αὐτοῦ φορὰ γένηται. τὸν γοῦν αὐτὸν ἥλιον ὁ μὲν ἀήρ διήσιν οὐ παρέχων ἀνακοπὰς οὐδ' ἀντερείδων, ἀπὸ δὲ ξύλων καὶ λίθων καὶ ἱματίων εἰς φῶς τιθεμένων πολλὰς ἀντιλάμπεις καὶ περιλάμπεις ἀποδίδωσιν. οὕτω δὲ καὶ τὴν γῆν ὀρώμεν ὑπ' αὐτοῦ φωτιζομένην· οὐ γὰρ εἰς βάθος ὥσπερ ὕδωρ οὐδὲ δι' ὅλης ὥσπερ ἀήρ διήσιν τὴν αὐγὴν, ἀλλ' οἷος τὴν σελήνην περιστείχει κύκλος αὐτοῦ καὶ ὅσον ὑποτέμενεται μέρος ἐκείνης, τοιοῦτος ἕτερος περίεσι τὴν γῆν καὶ τοσοῦτον φωτίζων ἀεὶ καὶ ἀπολείπων ἕτερον ἀφώτιστον· ἡμισφαιρίου γὰρ ὀλίγῳ δοκεῖ μῆζον εἶναι τὸ περιλαμπόμενον ἐκατέρως. ^[5]

931 C δότε δὴ μοι γεωμετρικῶς εἰπεῖν πρὸς ἀναλογίαν ὥς, εἰ τριῶν ὄντων οἷς τὸ ἀφ' ἡλίου φῶς πλησιάζει, γῆς σελήνης ἀέρος, ὀρώμεν οὐχ ὥς ὁ ἀήρ μᾶλλον ἢ ὥς ἡ γῆ φωτιζομένην τὴν σελήνην, ἀνάγκη φύσιν ἔχειν ὁμοίαν ἃ τὰ αὐτὰ πάσχειν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πέφυκεν. ^[10]

931 D 'Ἐπεὶ δὲ πάντες ἐπήνεσαν τὸν Λεύκιον, 'εὗ γ' ἔφην 'ὅτι καλῶ λόγῳ καλὴν ἀναλογίαν προσέθηκας· οὐ γὰρ ἀποστερητέον σε τῶν ιδίων'. κάκεῖνος ἐπιμειδιάσας 'οὐκοῦν' ἔφη 'καὶ δεύτερον ἀναλογία προσχρηστέον, ὅπως μὴ <τῷ> τὰ αὐτὰ πάσχειν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ ταῦτά ποιεῖν ταὐτὸν ἀποδείξωμεν τῇ γῇ τὴν σελήνην προσεοικυῖαν. ὅτι μὲν γὰρ οὐδὲν οὕτως τῶν περὶ τὸν ἥλιον γινομένων ὁμοίον ἐστὶν ὥς ἔκλειψις ἡλίου δύσει, δότε μοι ταύτης τῆς ἔναγχος συνόδου μνησθέντες, ἢ πολλὰ μὲν ἄστρα πολλαχόθεν τοῦ οὐρανοῦ διέφηνεν εὐθύς ἐκ μεσημβρίας ἀρξαμένη, κρᾶσιν δ' οἷαν τὸ λυκαυγὲς τῷ ἀέρι παρέσχεν. ^[10]

931 E εἰ δὲ μή, Θέων ἡμῖν οὗτος τὸν Μίμνερμον ἐπάξει καὶ τὸν Κυδίαν καὶ τὸν Ἀρχίλοχον, πρὸς δὲ τούτοις τὸν Στησίχορον καὶ τὸν Πίνδαρον ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν ὀλοφυρομένους· ἄστρον φανερώτατον κλεπτόμενον· καὶ 'μέσῳ ἅματι νύκτα γινομένην' καὶ τὴν 'ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου σκότους ἀτραπὸν <ἐσσυμέναν>' 'φάσκοντας, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸν Ὀμηρον νυκτὶ καὶ ζόφῳ τὰ πρόσωπα κατέχεσθαι τῶν ἀνθρώπων λέγοντα καὶ 'τὸν ἥλιον ἐξαπολωλέναι τοῦ οὐρανοῦ' περὶ τὴν σελήνην καὶ. ^[5]

931 F .. τοῦτο γίνεσθαι πέφυκε 'τοῦ μὲν φθίνοντος μηνὸς τοῦ δ' ἵσταμένου'. τὰ λοιπὰ δ' οἶμαι ταῖς μαθηματικαῖς ἀκριβεῖαις εἰς τὸν ... ἐξῆχθαι καὶ βέβαιον, ὥς ἢ γε νύξ ἐστὶ σκιά γῆς, ἢ δ' ἔκλειψις τοῦ ἡλίου σκιά σελήνης, ὅταν ἡ ὄψις ἐν αὐτῇ γένηται. δυόμενος γὰρ ὑπὸ τῆς γῆς ἀντιφράττεται πρὸς τὴν ὄψιν, ἐκλιπὼν δ' ὑπὸ τῆς σελήνης ἀμφοτέραι δ' εἰσὶν ἐπισκοτήσεις, ἀλλ' ἢ μὲν δυτικὴ τῆς γῆς ἢ δ' ἐκλειπτικὴ τῆς σελήνης τῇ σκιᾷ καταλαμβανούσης τὴν ὄψιν. ^[5]

932 A ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον τὸ γινόμενον. εἰ γὰρ ὁμοίον τὸ πάθος, ὅμοια τὰ ποιοῦντα· τῷ γὰρ αὐτῷ τὰ αὐτὰ συμβαίνειν ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν. εἰ δ' οὐχ οὕτως τὸ περὶ τὰς ἐκλείψεις σκότος βύθιον ἐστὶν οὐδ' ὁμοίως τῇ νυκτὶ πιέζει τὸν ἀέρα, μὴ θαυμάζωμεν· οὐσία μὲν γὰρ ἡ αὐτὴ τοῦ τὴν νύκτα ποιοῦντος καὶ τοῦ τὴν ἔκλειψιν σώματος, μέγεθος δ' οὐκ ἴσον· ἀλλ' Αἰγυπτίους μὲν ἑβδομηκοστόδουν οἶμαι φάναι μόριον εἶναι τὴν σελήνην, Ἀναξαγόραν δ' ὅση Πελοπόννησος. ^[10]

932 B Ἀρίσταρχος δὲ (Prop. 17 p. 593 W.) <τὴν διάμετρον τῆς γῆς πρὸς> τὴν διάμετρον τῆς σελήνης λόγον ἔχουσιν ἀποδείκνυσιν, ὅς ἐλάττων μὲν ἢ ἐξήκοντα πρὸς δεκαεννέα, μείζων δ' ἢ ὡς ἑκατὸν ὀκτὼ πρὸς τεσσαράκοντα τρί' ἐστίν. ὅθεν ἢ μὲν γῆ παντάπασιν τῆς ὄψεως τὸν ἥλιον ἀφαιρεῖται διὰ μέγεθος· μεγάλη γὰρ ἢ ἐπιπρόσθησις καὶ χρόνον ἔχουσα τὸν τῆς νυκτός· ἢ δὲ σελήνη καὶ ὅλον ποτὲ κρύψει τὸν ἥλιον, οὐκ ἔχει χρόνον οὐδὲ πλάτος ἢ ἔκλειψις, ἀλλὰ περιφαίνεται τις αὐγὴ περὶ τὴν ἴτυν, οὐκ ἐῷσα βαθεῖαν γενέσθαι τὴν σκιὰν καὶ ἄκρατον. Ἀριστοτέλης δ' ὁ παλαιὸς (fr. 210) αἰτίαν τοῦ πλεονάκεις τὴν σελήνην ἐκλείπουσαν ἢ τὸν ἥλιον καθορᾶσθαι πρὸς ἄλλαις τισὶ καὶ ταύτην ἀποδίδωσιν· ἥλιον γὰρ ἐκλείπειν σελήνης ἀντιφράζει, σελήνην δὲ. ^[10]

- 932 C .. ὁ δὲ Ποσειδώνιος (p. 74 B) ὀρισάμενος οὕτω τόδε τὸ πάθος ἔκλειψίς ἐστιν ἡλίου σύνοδος σκιάς σελήνης ἢ τὴν ἔκλειψιν ἐκείνοις γὰρ μόνοις ἔκλειψίς ἐστιν, ὧν ἂν ἡ σκιά τῆς σελήνης καταλαβοῦσα τὴν ὄψιν ἀντιφράξῃ πρὸς τὸν ἥλιον· ὁμολογῶν δὲ σκιά τῆς σελήνης φέρεσθαι πρὸς ἡμᾶς οὐκ οἶδ' ὅ τι λέγειν ἑαυτῷ καταλέλοιπεν *** ἄστρου δὲ σκιά νύκτα ἀδύνατον γενέσθαι· τὸ γὰρ ἀφώτιστον σκιά λέγεται, τὸ δὲ φῶς οὐ ποιεῖ σκιά· ἀναιρεῖν πέφυκεν. ^[10]
- 932 D ‘Ἀλλὰ τί δὴ ἔφη ‘μετὰ τοῦτο τῶν τεκμηρίων ἐλέχθη; καὶ γὰρ ‘τὴν αὐτὴν’ ἔφην ἑλάμβανεν ἡ σελήνη ἔκλειψιν’. ὀρθῶς εἶπεν ὑπέμνησας· ἀλλὰ δὴ πότερον ὡς πεπεισμένων ὑμῶν καὶ τιθέντων ἐκλείπει τὴν σελήνην ὑπὸ τοῦ σκιάσματος ἀλίσκομένην ἤδη τρέπωμαι πρὸς τὸν λόγον, ἢ βούλεσθε μελέτην ποιήσωμαι καὶ ἀπόδειξιν ὑμῖν τῶν ἐπιχειρημάτων ἕκαστον ἀπαριθμήσας; ‘νὴ Δί’ εἶπεν ὁ Θέων ‘τούτοις καὶ ἐμμελέτησον· ἐγὼ δὲ καὶ πειθοῦς τινος δέομαι, ταύτη μόνον ἀκκοῶς ὡς ἐπὶ μίαν [μὲν] εὐθείαν τῶν τριῶν σωμάτων γιγνομένων, γῆς καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, αἱ ἐκλείψεις συντυγχάνουσιν· ἡ γὰρ γῆ τῆς σελήνης ἢ πάλιν ἡ σελήνη τῆς γῆς ἀφαιρεῖται τὸν ἥλιον· ἐκλείπει γὰρ οὗτος μὲν σελήνης, σελήνη δὲ γῆς ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἰσταμένης· ὧν γίνεται τὸ μὲν ἐν συνόδῳ τὸ δ’ ἐν διχομηνίᾳ’. ^[5]
- 932 E καὶ ὁ Λεύκιος ἔφη ‘σχεδὸν μέντοι τῶν λεγομένων κυριώτατα ταῦτ’ ἐστὶ· πρόσλαβε δὲ πρῶτον, εἰ βούλει, τὸν ἀπὸ τοῦ σχήματος τῆς σκιάς λόγον· ἔστι γὰρ κῶνος, ἅτε δὴ μεγάλου πυρὸς ἢ φωτὸς σφαιροειδοῦς ἐλάττονα σφαιροειδῆ δὲ περιβάλλοντος ὄγκον. ὅθεν ἐν ταῖς ἐκλείψεσι τῆς σελήνης αἱ περιγραφαὶ τῶν μελαινομένων πρὸς τὰ λαμπρὰ τὰς ἀποτομὰς περιφερεῖς ἴσχουσιν· ἅς γὰρ ἂν στρογγύλον στρογγύλῳ προσμῖξαν ἢ δέξεται τομὰς ἢ παράσχη, πανταχόσε χωροῦσαι δι’ ὁμοιότητα γίνονται κυκλοτερεῖς. ^[10]
- 932 F δεύτερον οἶμαί σε γινώσκειν, ὅτι σελήνης μὲν ἐκλείπει πρῶτα μέρη τὰ πρὸς ἀπηλιώτην, ἡλίου δὲ τὰ πρὸς δύσιν, κινεῖται δ’ ἡ μὲν σκιά τῆς γῆς ἐπὶ τὴν ἐσπέραν ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν, ἥλιος δὲ καὶ σελήνη τὸναντίον ἐπὶ τὰς ἀνατολάς. ^[5]
- 933 A ταῦτα γὰρ ἰδεῖν τε παρέχει τῇ αἰσθήσει τὰ φαινόμενα κακὰ λόγων οὐ πάνυ τι μακρῶν μαθεῖν ἔστιν· ἐκ δὲ τούτων ἡ αἰτία βεβαιοῦται τῆς ἐκλείψεως. ἐπεὶ γὰρ ἥλιος μὲν ἐκλείπει καταλαμβανόμενος, σελήνη δ’ ἀπαντῶσα τῷ ποιοῦντι τὴν ἔκλειψιν, εἰκότως μᾶλλον δ’ ἀναγκαίως ὁ μὲν ὀπισθεν ἀλίσκεται πρῶτον ἢ δ’ ἔμπροσθεν. ἄρχεται γὰρ ἐκεῖθεν ἡ ἐπιπρόσθησις, ὅθεν πρῶτον [μὲν] ἐπιβάλλει τὸ ἐπιπροσθοῦν· ἐπιβάλλει δ’ ἐκείνῳ μὲν ἀφ’ ἐσπέρας ἡ σελήνη πρὸς αὐτὸν ἀμιλλωμένη, ταύτῃ δ’ ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν, ὡς πρὸς τὸναντίον ὑποφερομένη. τρίτον τοίνυν ἔτι τὸ τοῦ χρόνου λάβε καὶ τὸ τοῦ μεγέθους τῶν ἐκλείψεων αὐτῆς. ^[10]
- 933 B ὑψηλὴ μὲν ἐκλείπουσα καὶ ἀπόγειος ὀλίγον ἀποκρύπτεται χρόνον, πρόσγειος δὲ καὶ ταπεινὴ αὐτὸ τοῦτο παθοῦσα σφόδρα πιέζεται καὶ βραδέως ἐκ τῆς σκιάς ἄπεισι. καίτοι ταπεινὴ μὲν οὔσα τοῖς μεγίστοις χρηταὶ κινήμασιν, ὑψηλὴ δὲ τοῖς ἐλαχίστοις· ἀλλὰ τὸ αἴτιον ἐν τῇ σκιά τῆς διαφορᾶς ἔστιν. εὐρυτάτῃ γὰρ οὔσα περὶ τὴν βάσιν, ὥσπερ οἱ κῶνοι, συστελλομένη τε κατὰ μικρὸν εἰς ὅξυ τῇ κορυφῇ καὶ λεπτὸν ἀπολήγει πέρας. ὅθεν ἡ σελήνη ταπεινὴ μὲν ἐμπεσοῦσα τοῖς μεγίστοις λαμβάνεται κύκλοις ὑπ’ αὐτῆς καὶ διαπερᾷ τὸ βύθιον καὶ σκοτωδέστατον, ἄνω δ’ οἶον ἐν τενάγῃ διὰ λεπτότητα τοῦ σκιεροῦ χρανθεῖσα ταχέως ἀπαλλάττεται. ^[10]
- 933 C παρήμι δ’ ὅσα χωρὶς ἰδίᾳ πρὸς τὰς βάσεις καὶ <τὰς> διαφορήσεις ἐλέχθη· καὶ γὰρ ἐκεῖναι μέχρι γε τοῦ ἐνδεχομένου προσίενται τὴν αἰτίαν· ἀλλ’ ἐπανάγω πρὸς τὸν ὑποκείμενον λόγον ἀρχὴν ἔχοντα τὴν αἴσθησιν. Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι πῦρ ἐκ τόπου σκιεροῦ διαφαίνεται καὶ διαλάμπει μᾶλλον, εἴτε παχύτητι τοῦ σκοτώδους ἀέρος οὐ δεχομένου τὰς ἀπορρεύσεις καὶ διαχύσεις ἀλλὰ συνέχοντος ἐν ταύτῳ τὴν οὐσίαν καὶ σφίγγοντος, εἴτε τῆς αἰσθήσεως τοῦτο πάθος ἐστίν, ὡς τὰ θερμὰ παρὰ τὰ ψυχρὰ θερμότερα καὶ τὰς ἡδονὰς παρὰ τοὺς πόνους σφοδροτέρας, οὕτω τὰ

λαμπρά φαίνεσθαι παρὰ τὰ σκοτεινὰ φανερώτερα, τοῖς διαφόροις πάθεσιν ἀντεπιτείνοντα τὴν φαντασίαν. ἔοικε δὲ πιθανώτερον εἶναι τὸ πρότερον· ἐν γὰρ ἡλίῳ πᾶσα πυρὸς φύσις οὐ μόνον τὸ λαμπρὸν ἀπόλλυσιν, ἀλλὰ τῷ εἵκειν γίνεται δύσεργος καὶ ἀμβλυτέρα· σκίδνησι γὰρ ἡ θερμότης καὶ διαχέει τὴν δύναμιν. ^[15]

933 D εἴπερ οὖν ἡ σελήνη πυρὸς εἵληχε βληχροῦ καὶ ἀδρανοῦς, ἄστρον οὕσα θολερώτερον, ὥσπερ αὐτοὶ λέγουσιν, οὐθὲν ὦν πάσχουσα φαίνεται νῦν, ἀλλὰ τὰ ἐναντία πάντα πάσχειν αὐτὴν προσήκόν ἐστι, φαίνεσθαι μὲν ὅτε κρύπτεται, κρύπτεσθαι δ' ὀπηνίκα φαίνεται· τουτέστι κρύπτεσθαι μὲν τὸν ἄλλον χρόνον ὑπὸ τοῦ περιέχοντος αἰθέρος ἀμαυρουμένην, ἐκλάμπειν δὲ καὶ γίνεσθαι καταφανῆ δι' ἕξ μηνῶν καὶ πάλιν διὰ πέντε τῇ σκιᾷ τῆς γῆς ὑποδυομένην. ^[10]

933 E αἱ γὰρ πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τετρακόσiai περίοδοι τῶν ἐκλείπτικῶν πανσελήνων τὰς τέσσαρας καὶ τετρακοσίας ἐξαμήνους ἔχουσι τὰς δ' ἄλλας πενταμήνους. ἔδει τοίνυν διὰ τοσούτων χρόνων φαίνεσθαι τὴν σελήνην ἐν τῇ σκιᾷ λαμπρυομένην· ἡ δ' ἐν <τῇ σκιᾷ> μὲν ἐκλείπει καὶ ἀπόλλυσι τὸ φῶς, ἀναλαμβάνει δ' αὐθις, ὅταν ἐκφύγῃ τὴν σκιάν, καὶ φαίνεται γε πολλάκις ἡμέρας, ὥς πάντα μᾶλλον ἢ πύρινον οὕσα σῶμα καὶ ἀστεροειδές. ^[5]

933 F 'Εἰπόντος δὲ τοῦτο τοῦ Λευκίου συνεξέδραμον ἅμα πως τῷ ... ὃ τε Φαρνάκης καὶ ὁ Ἀπολλωνίδης· εἶτα τοῦ Ἀπολλωνίδου παρέντος ὁ Φαρνάκης εἶπεν, ὅτι τοῦτο καὶ μάλιστα τὴν σελήνην δείκνυσιν ἄστρον ἢ πῦρ οὕσαν· οὐ γὰρ ἐστὶ παντελῶς ἄδηλος ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν, ἀλλὰ διαφαίνει τινὰ χροᾶν ἀνθρακῶδη καὶ βλοσυράν, ἥτις ἰδίος ἐστὶν αὐτῆς, ὁ δ' Ἀπολλωνίδης ἐνέστη περὶ τῆς σκιᾶς· αἰεὶ γὰρ οὕτως ... ὀνομάζειν τοὺς μαθηματικούς τὸν ἀλαμπῇ τόπον ... σκιάν τε μὴ δέχεσθαι τὸν οὐρανόν. ἐγὼ δὲ 'τοῦτο μὲν' ἔφην 'πρὸς τοῦνομα μᾶλλον ἐριστικῶς ἢ πρὸς τὸ πρᾶγμα φυσικῶς καὶ μαθηματικῶς ἐνισταμένου. ^[10]

934 A τὸν γὰρ ἀντιφραττόμενον ὑπὸ τῆς γῆς τόπον εἰ μὴ σκιάν τις ἐθέλοι καλεῖν ἀλλ' ἀφεγγές χωρίον, ὅμως ἀναγκαῖον ἐν αὐτῷ τὴν σελήνην γενομένην ... καὶ ὅλως' ἔφην 'εὐθὲς ἐστὶν ἐκεῖ μὴ φάναι τῆς γῆς ἐξικνεῖσθαι τὴν σκιάν, ... ἡ σκιὰ τῆς σελήνης ἐπιπίπτουσα τῇ ὄψει καὶ <διήκουσα> πρὸς τὴν γῆν ἐκλειψιν ἡλίου ποιεῖν. πρὸς σὲ δέ, ὦ Φαρνάκη, τρέψομαι. τὸ γὰρ ἀνθρακῶδες ἐκεῖνο καὶ διακαές χρῶμα τῆς σελήνης, ὃ φῆς ἴδιον αὐτῆς εἶναι, σώματός ἐστι πυκνότητά καὶ βάθος ἔχοντος· οὐθὲν γὰρ ἐθέλει τοῖς ἀραιοῖς ὑπόλειμμα φλογὸς οὐδ' ἵχνος ἐμμένειν οὐδ' ἔστιν ἄνθρακος γένεσις, οὐ μὴ στερέμνιον σῶμα δεξάμενον διὰ βάθους τὴν πύρωσιν καὶ σῶζον· ὥς που καὶ Ὅμηρος εἶρηκεν (I 213) 'αὐτὰρ ἐπεὶ πυρὸς ἄνθος ἀπέπτατο, παύσατο δὲ φλόξ ἀνθρακίην στορέσασα'. ^[6]

934 B ὁ γὰρ ἄνθραξ ἔοικεν οὐ πῦρ ἀλλὰ σῶμα πεπυρωμένον εἶναι καὶ πεπονθὸς ὑπὸ πυρὸς στερεῶ καὶ ρίζαν ἔχοντι προσμένοντος ὄγκῳ καὶ προσδιατρίβοντος· αἱ δὲ φλόγες ἀραιᾶς εἰσὶν ἑξαψις καὶ ρεύματα τροφῆς καὶ ὕλης, ταχὺ δι' ἀσθένειαν ἀναλυομένης. ^[10]

934 C ὥστ' οὐδὲν ἂν ὑπῆρχε τοῦ γεώδη καὶ πυκνὴν εἶναι τὴν σελήνην ἕτερον οὕτως ἐναργές τεκμήριον, εἴπερ αὐτῆς ἴδιον ἦν ὡς χρῶμα τὸ ἀνθρακῶδες, ἀλλ' οὐκ ἔστιν, ὦ φίλε Φαρνάκη· πολλὰς γὰρ ἐκλείπουσα χροᾶς ἀμείβει καὶ διαιροῦσιν αὐτὰς οὕτως οἱ μαθηματικοὶ κατὰ χρόνον καὶ ὥραν ἀφορίζοντες· ἂν ἀφ' ἐσπέρας ἐκλείπῃ, φαίνεται μέλαινα δεινῶς ἄχρι τρίτης ὥρας καὶ ἡμισείας· ἂν δὲ μέσῃ, τοῦτο δὴ τὸ ἐπιφοινίσσον ἴησι καὶ [πῦρ καὶ] πυρωπὸν· ἀπὸ δ' ἐβδόμης ὥρας καὶ ἡμισείας ἀνίσταται τὸ ἐρύθημα· καὶ τέλος ἤδη πρὸς ἕω λαμβάνει χροᾶν κυανοειδῆ καὶ χαροπὴν, ἀφ' ἧς δὴ καὶ μάλιστα 'γλαυκῶπιν' αὐτὴν οἱ ποιηταὶ καὶ Ἑμπεδοκλῆς (B 42) ἀνακαλοῦνται. ^[10]

934 D τοσαύτας οὖν χροᾶς ἐν τῇ σκιᾷ τὴν σελήνην λαμβάνουσιν ὁρῶντες οὐκ ὀρθῶς ἐπὶ μόνον καταφέρονται τὸ ἀνθρακῶδες, ὃ μάλιστα φῆσαι τις ἂν ἀλλότριον αὐτῆς εἶναι καὶ μᾶλλον ὑπόμιγμα καὶ λείμμα τοῦ φωτὸς διὰ τῆς σκιᾶς περιλάμποντος, ἴδιον δὲ τὸ μέλαν καὶ γεῶδες.

ὅπου δὲ πορφυρίσιν ἐνταῦθα καὶ φοινικίσι λίμναις τε καὶ ποταμοῖς δεχομένοις ἥλιον ἐπίσκια χωρία γειτνιώντα συγχρῶζεται καὶ περιλάμπεται, διὰ τὰς ἀνακλάσεις ἀποδίδοντα πολλοὺς καὶ διαφόρους ἀπαυγασμούς, τί θαυμαστὸν εἰ ῥεῦμα πολὺ σκιᾶς ἐμβάλλον ὥσπερ εἰς πέλαγος οὐράνιον οὐ σταθεροῦ φωτὸς οὐδ' ἡρεμοῦντος ἀλλὰ μυρίοις ἄστροις περιελαυνομένου μίξεις τε παντοδαπὰς καὶ μεταβολὰς λαμβάνοντος, ἄλλην ἄλλοτε χρόαν ἐκματτόμενον ἀπὸ τῆς σελήνης ἐνταῦθ' ἀποδίδωσιν; ἄστρον μὲν γὰρ ἢ πῦρ οὐκ ἂν ἐν σκιᾷ διαφανεῖν μέλαν ἢ γλαυκὸν ἢ κυανοειδές, ὅρεσι δὲ καὶ πεδίοις καὶ θαλάσσαις πολλὰ μὲν ἀφ' ἡλίου μορφὰι χρωμάτων ἐπιτρέχουσι καὶ σκιαῖς καὶ ὁμίχλαις, οἷας φαρμάκοις γραφικοῖς μιγνύμενον ἐπάγει βαφὰς τὸ λαμπρόν. ^[10]

934 E ὦν τὰ μὲν τῆς θαλάττης ἐπικεχείρηκεν ἀμωσγέπως ἐξονομάζειν Ὅμηρος 'ἰοειδέα' καλῶν καὶ 'οἶνοπα πόντον', αὐθις δὲ 'πορφύρεον κύμα' 'γλαυκὴν' τ' ἄλλως 'θάλασσαν' καὶ 'λευκὴν γαλήνην', τὰς δὲ περὶ τὴν γῆν διαφορὰς τῶν ἄλλοτ' ἄλλως ἐπιφαινομένων χρωμάτων παρήκεν ὡς ἀπείρους τὸ πλῆθος οὕσας. ^[5]

934 F τὴν δὲ σελήνην οὐκ εἰκὸς ὥσπερ τὴν θάλασσαν μίαν ἔχειν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' εἰκέναι μάλιστα τῇ γῇ τὴν φύσιν, ἣν ἐμυθολόγει Σωκράτης ὁ παλαιός (Plato Phaedon 110b), εἴτε δὴ ταύτην αἰνιττόμενος εἴτε δὴ ἄλλην τινὰ διηγούμενος.

935 A οὐ γὰρ ἄπιστον οὐδὲ θαυμαστὸν, εἰ μηδὲν ἔχουσα διεφθορὸς <ἐν> ἑαυτῇ μηδ' ἰλυῶδες, ἀλλὰ φῶς τε καρπουμένη καθαρὸν ἐξ οὐρανοῦ καὶ θερμότητος οὐ διακαοῦς οὐδὲ μανικοῦ πυρὸς ἀλλὰ νοτεροῦ καὶ ἀβλαβοῦς καὶ κατὰ φύσιν ἔχοντος οὕσα πλήρης κάλλη τε θαυμαστὰ κέκτηται τόπων ὄρη τε φλογοειδῇ καὶ ζώνας ἀλουργοὺς ἔχει χρυσόν τε καὶ ἄργυρον οὐκ ἐν βάθει διεσπαρμένον, ἀλλὰ πρὸς τοῖς πεδίοις ἐξανθοῦντα πολὺν ἢ πρὸς ὕψει λείοις προφερόμενον. Εἰ δὲ τούτων ὅψις ἀφικνεῖται διὰ τῆς σκιᾶς ἄλλοτ' ἄλλη πρὸς ἡμᾶς ἐξαλλαγῇ καὶ διαφορᾷ τινι τοῦ περιέχοντος, τό γε μὴν τίμιον οὐκ ἀπόλλυσι τῆς δόξης οὐδὲ τὸ θεῖον ἢ σελήνην, γῇ τις. ^[10]

935 B .. ἱερὰ πρὸς ἀνθρώπων νομιζομένη μᾶλλον ἢ πῦρ θολερόν, ὥσπερ οἱ Στωικοὶ λέγουσι, καὶ τρυγῶδες. πῦρ μὲν γε παρὰ Μήδοις καὶ Ἀσσυρίοις βαρβαρικὰς ἔχει τιμὰς, οἱ φόβῳ τὰ βλάπτοντα θεραπεύουσι πρὸ τῶν σεμνῶν ἀφοσιούμενοι, τὸ δὲ γῆς ὄνομα παντί που φίλον Ἑλληνι καὶ τίμιον, καὶ πατρῶον ἡμῖν ὥσπερ ἄλλον τινὰ θεῶν σέβασθαι. πολλοῦ δὲ δέομεν ἄνθρωποι τὴν σελήνην, γῆν οὕσαν ὀλυμπίαν, ἄψυχον ἡγεῖσθαι σῶμα καὶ ἄνουν καὶ ἄμοιρον ὦν θεοῖς ἀπάρχεσθαι προσήκει, νόμῳ τε τῶν ἀγαθῶν ἀμοιβὰς τίνοντας καὶ κατὰ φύσιν σεβομένους τὸ κρεῖττον ἀρετῇ καὶ δυνάμει καὶ τιμιώτερον. ^[10]

935 C ὥστε μηδὲν οἰώμεθα πλημμελεῖν γῆν αὐτὴν θέμενοι, τὸ δὲ φαινόμενον τουτὶ πρόσωπον αὐτῆς, ὥσπερ ἢ παρ' ἡμῖν ἔχει γῆ κόλπους τινὰς μεγάλους, οὕτως ἐκείνην ἀνεπύχθαι βάθει μεγάλοις καὶ ῥήξεσιν ὕδωρ ἢ ζοφερόν ἀέρα περιέχουσιν, ὦν ἐντὸς οὐ καθίησιν οὐδ' ἐπιψαύει τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἀλλ' ἐκλείπει καὶ διεσπασμένην ἐνταῦθα τὴν ἀνάκλασιν ἀποδίδωσιν. 'Υπολαβὼν δ' ὁ Ἀπολλωνίδης 'εἴτ', ὦ πρὸς αὐτῆς' ἔφη 'τῆς Σελήνης, δυνατόν εἶναι δοκεῖ ὑμῖν ῥηγμάτων τινῶν ἢ φαράγγων εἶναι σκιὰς κάκεῖθεν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο πρὸς τὴν ὄψιν, ἢ τὸ συμβαῖνον οὐ λογίζεσθε κἀγὼ τουτὶ εἶπω; ἀκούοιτε δὲ καίπερ οὐκ ἄγνοοῦντες. ^[10]

935 D ἢ μὲν διάμετρος τῆς σελήνης δυοκαίδεκα δακτύλους ἔχει τὸ φαινόμενον ἐν τοῖς μέσοις ἀποστήμασι μέγεθος. τῶν δὲ μελάνων καὶ σκιερῶν ἕκαστον ἡμιδακτυλίου φαίνεται μεῖζον, ὥστε τῆς διαμέτρου μεῖζον ἢ εἰκοστοτέταρτον εἶναι. καὶ μὴν, εἰ μόνων ὑποθοίμεθα τὴν περίμετρον τῆς σελήνης τρισμυρίων σταδίων μυρίων δὲ τὴν διάμετρον, κατὰ τὸ ὑποκείμενον οὐκ ἔλαττον ἂν εἴη πεντακοσίων σταδίων ἐν αὐτῇ τῶν σκιερῶν ἕκαστον. ^[10]

935 E ὅρα δὴ πρῶτον, ἂν ἢ δυνατόν τῇ σελήνῃ τηλικάυτα βάθῃ καὶ τηλικάυτας εἶναι τραχύτητας ὥστε σκιὰν ποιεῖν τοσαύτην, ἔπειτα πῶς οὔσαι τηλικάυται τὸ μέγεθος ὑφ' ἡμῶν οὐχ ὀρῶνται.'

κάγω μειδιάσας πρὸς αὐτόν ‘εὖγ’ ἔφην ‘ὅτι τοιαύτην ἐξεύρηκας ἀπόδειξιν, ὧ Ἀπολλωνίδη, δι’ ἧς κάμῃ καὶ σαυτὸν ἀποδείξεις τῶν Ἀλωαδῶν ἐκείνων εἶναι μείζονας, οὐκ ἐν ἅπαντι μέντοι χρόνῳ τῆς ἡμέρας ἀλλὰ πρῶτ’ ἡμίση καὶ δείλης, <εἴ γ’> οἶει, τὰς σκιάς ἡμῶν τοῦ ἡλίου ποιοῦντος ἡλιβάτους, τὸν καλὸν τοῦτο τῇ αἰσθήσει παρέχειν συλλογισμόν, ὥς, εἰ μέγα τὸ σκιαζόμενον, ὑπερμέγεθες τὸ σκιάζον. ^[10]

- 935 F ἐν Λήμνῳ μὲν οὐδέτερος ἡμῶν εὖ οἶδ’ ὅτι γέγονε, τουτὶ μέντοι τὸ τεθρυλημένον ἱαμβεῖον ἀμφοτέρωι πολλάκις ἀκηκόαμεν (Sorph. fr. 708) “Ἀθως καλύψει πλευρὰ Λημνίας βοός·” ἐπιβάλλει γὰρ ἡ σκιά τοῦ ὄρους, ὥς ἔοικε, χαλκῆν τινὶ βοιδίῳ, μῆκος ἀποτείνουσα διὰ τῆς θαλάττης οὐκ ἔλαττον ἑπτακοσίων σταδίων, *** τὸ κατασκιάζον ὕψος εἶναι. ^[5]
- 936 A διὰ τίν’ αἰτίαν; ὅτι πολλαπλασίους αἱ τοῦ φωτὸς ἀποστάσεις τῶν σωμάτων τὰς σκιάς ποιοῦσι. δεῦρο δὲ θεῶ καὶ τῆς σελήνης, ὅτε πάμμηνός ἐστι καὶ μάλιστα τὴν ιδέαν ἔναρθρον τοῦ προσώπου βαθύτητι τῆς σκιάς ἀποδίδωσι, τὸ μέγιστον ἀπέχοντα διάστημα τὸν ἥλιον· ἡ γὰρ ἀπόστασις τοῦ φωτὸς αὕτη τὴν σκιὰν μεγάλην, οὐ τὰ μεγέθη τῶν ὑπὲρ τὴν σελήνην ἄνωμαλιῶν πεποίηκε. καὶ μὴν οὐδὲ τῶν ὁρῶν τὰς ὑπεροχὰς ἐῷσι μεθ’ ἡμέραν αἱ περιαιγαὶ τοῦ ἡλίου καθορᾶσθαι, τὰ μέντοι βαθέα καὶ κοῖλα φαίνεται καὶ σκιώδη πόρρωθεν. ^[10]
- 936 B οὐδὲν οὖν ἄτοπον, εἰ καὶ τῆς σελήνης τὴν ἀντίλαμψιν καὶ τὸν ἐπιφωτισμὸν οὐκ ἔστι καθορᾶν ἀκριβῶς, αἱ δὲ τῶν σκιερῶν παραθέσεις παρὰ τὰ λαμπρὰ τῇ διαφορᾷ τὴν ὄψιν οὐ λανθάνουσιν. Ἄλλ’ ἐκεῖνο μᾶλλον· ἔφην ‘ἐλέγχειν δοκεῖ τὴν λεγομένην ἀνάκλασιν ἀπὸ τῆς σελήνης, ὅτι τοὺς ἐν ταῖς ἀνακλωμέναις αὐγαῖς ἐστῶτας οὐ μόνον συμβαίνει τὸ φωτιζόμενον ὄρᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸ φωτίζον. ὅταν γὰρ αὐγῆς ἀφ’ ὕδατος πρὸς τοῖχον ἀλλομένης ὄψις ἐν αὐτῷ τῷ πεφωτισμένῳ κατὰ τὴν ἀνάκλασιν τόπῳ γένηται, τὰ τρία καθορᾶ, τὴν τ’ ἀνακλωμένην αὐγὴν καὶ τὸ ποιοῦν ὕδωρ τὴν ἀνάκλασιν καὶ τὸν ἥλιον αὐτόν, ἀφ’ οὗ τὸ φῶς τῷ ὕδατι προσπίπτει ἀνακλάσται. ^[10]
- 936 C τούτων δ’ ὁμολογουμένων καὶ φαινομένων κελεύουσι τοὺς ἀνακλάσει φωτίζεσθαι τὴν γῆν ὑπὸ τῆς σελήνης ἀξιοῦντας ἐπιδεικνύει νύκτωρ ἐμφαινόμενον τῇ σελήνῃ τὸν ἥλιον, ὥσπερ ἐμφαίνεται τῷ ὕδατι μεθ’ ἡμέραν, ὅταν ἀνάκλασις ἀπ’ αὐτοῦ γένηται· μὴ φαινομένου δὲ τούτου, κατ’ ἄλλον οἶονται τρόπον, οὐκ ἀνακλάσει, γίνεσθαι τὸν φωτισμὸν· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, μὴδὲ γῆν εἶναι τὴν σελήνην· ‘τί οὖν’ ἔφην ‘πρὸς αὐτοὺς λεκτέον’; ὁ Ἀπολλωνίδης· ‘κοινὰ γὰρ ἔοικε καὶ πρὸς ἡμᾶς εἶναι τὰ τῆς ἀνακλάσεως. ^[10]
- 936 D ‘ἀμέλει τρόπον τινά’ ἔφην ἐγὼ ‘κοινὰ, τρόπον δ’ ἄλλον οὐ κοινὰ. πρῶτον δ’ ὅρα τὰ τῆς εἰκόνης ὥς ἄνω ποταμῶν· καὶ τραπέμπαλιν λαμβάνουσιν. ἐπὶ γῆς γὰρ ἐστὶ καὶ κάτω τὸ ὕδωρ, ὑπὲρ γῆς δὲ σελήνη καὶ μετέωρος· ὅθεν ἀντίστροφον αἱ κεκλασμένοι τὸ σχῆμα τῆς γωνίας ποιοῦσι, τῆς μὲν ἄνω πρὸς τῇ σελήνῃ τῆς δὲ κάτω πρὸς τῇ γῇ τὴν κορυφὴν ἐχούσης. μὴ ἅπασαν οὖν ιδέαν κατόπτρων μὴδ’ ἐκ πάσης ἀποστάσεως ὁμοίαν ἀνάκλασιν ποιεῖν ἀξιούτωσαν, ἐπεὶ μάχονται πρὸς τὴν ἐνάργειαν. οἱ δὲ σῶμα μὴ λεπτὸν μὴδὲ λεῖον, ὥσπερ ἐστὶ τὸ ὕδωρ, ἀποφαίνοντες τὴν σελήνην ἀλλ’ ἐμβριθεὶς καὶ γεῶδες οὐκ οἶδ’ ὅπως ἀπαιτοῦνται τοῦ ἡλίου τὴν ἔμφασιν ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν ὄψιν. ^[10]
- 936 E οὐδὲ γὰρ τὸ γάλα τοὺς τοιούτους ἐσοπτρισμοὺς ἀποδίδωσιν οὐδὲ ποιεῖ τῆς ὀψεως ἀνακλάσεις διὰ τὴν ἄνωμαλίαν καὶ τραχύτητα τῶν μορίων· πόθεν γε τὴν σελήνην δυνατόν ἐστιν ἀναπέμπειν ἀφ’ ἑαυτῆς τὴν ὄψιν, ὥσπερ ἀναπέμπει τὰ λειότερα τῶν ἐσόπτρων; καίτοι καὶ ταῦτα δήπουθεν, ἐὰν ἀμυχή τις ἢ ῥύπος ἢ τραχύτης καταλάβῃ τὸ σημεῖον [ἄν], ἀφ’ οὗ πέφυκεν ἡ ὄψις ἀνακλασθῆναι, τυφλοῦται, καὶ βλέπεται μὲν αὐτά, τὴν δ’ ἀνταύγειαν οὐκ ἀποδίδωσιν. ^[10]
- 936 F

ὁ δ' ἀξιῶν ἢ καὶ τὴν ὄψιν ἡμῶν ἐπὶ τὸν ἥλιον ἢ μὴδὲ τὸν ἥλιον ἐφ' ἡμᾶς ἀνακλᾶν ἀφ' ἑαυτῆς τὴν σελήνην ἡδύς ἐστι τὸν ὀφθαλμὸν ἥλιον ἀξιῶν εἶναι φῶς δὲ τὴν ὄψιν οὐρανὸν δὲ τὸν ἄνθρωπον. τοῦ μὲν γὰρ ἡλίου δι' εὐτονίαν καὶ λαμπρότητα πρὸς τῇ σελήνῃ γινομένην μετὰ πληγῆς τὴν ἀνάκλασιν φέρεσθαι πρὸς ἡμᾶς εἰκὸς ἐστίν· ἢ δ' ὄψις ἀσθενῆς οὕσα καὶ λεπτή καὶ ὀλιγοστή τί θαυμαστὸν εἰ μήτε πληγὴν ἀνακρουστικὴν ποιεῖ μήτ' ἀφαλλομένης τηρεῖ τὴν συνέχειαν ἀλλὰ θρύπτεται καὶ ἀπολείπει, πλήθος οὐκ ἔχουσα φωτὸς ὥστε μὴ διασπᾶσθαι περὶ τὰς ἀνωμαλίας καὶ τραχύτητας; ἀπὸ μὲν γὰρ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἐσόπτρων ἰσχύουσιν ἔτι τῆς ἀρχῆς ἐγγὺς οὕσαν ἐπὶ τὸν ἥλιον ἄλλεσθαι τὴν ἀνάκλασιν οὐκ ἀδύνατόν ἐστιν· ἀπὸ δὲ τῆς σελήνης, κἂν γίνωνται τινες ὀλισθήσεις αὐτῆς, ἀσθενεῖς ἔσονται καὶ ἀμυδραὶ καὶ προαπολείπουσαι διὰ τὸ μῆκος τῆς ἀποστάσεως. ^[5]

937 A καὶ γὰρ ἄλλως τὰ μὲν κοῖλα τῶν ἐσόπτρων εὐτονωτέραν ποιεῖ τῆς προηγουμένης αὐγῆς τὴν ἀνακλωμένην, ὥστε καὶ φλόγας ἀναπέμπειν πολλάκις, τὰ δὲ κυρτὰ καὶ τὰ σφαιροειδῆ τῷ μὴ πανταχόθεν ἀντρείδειν ἀσθενῆ καὶ ἀμαυράν. ^[10]

937 B .. ὁρᾷτε δὴπουθεν, ὅταν ἴριδες δύο φανῶσι, νέφους νέφος ἐμπεριέχοντος, ἀμαυρὰ ποιοῦσαν καὶ ἀσαφῆ τὰ χρώματα τὴν περιέχουσιν· τὸ γὰρ ἐκτὸς νέφος ἀπωτέρω τῆς ὀψεως κείμενον οὐκ εὐτονον οὐδ' ἰσχυρὰν τὴν ἀνάκλασιν ἀποδίδωσι. καὶ τί δεῖ πλείονα λέγειν; ὅπου γὰρ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ἀνακλῶμενον ἀπὸ τῆς σελήνης τὴν μὲν θερμότητα πᾶσαν ἀποβάλλει, τῆς δὲ λαμπρότητος αὐτοῦ λεπτὸν ἀφικνεῖται μόλις πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀδρανὲς λείψανον, ἥπου τῆς ὀψεως τὸν ἴσον φερομένης δίαυλον ἐνδέχεται μόριον ὅτιοῦν λείψανον ἐξικέσθαι πρὸς τὸν ἥλιον ἀπὸ τῆς σελήνης; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. ^[10]

937 C σκοπεῖτε δ' εἶπον 'καὶ ὑμεῖς εἰ τὰ αὐτὰ πρὸς τὸ ὕδωρ καὶ τὴν σελήνην ἔπασχεν ἢ ὄψις, ἔδει καὶ γῆς καὶ φυτῶν καὶ ἀνθρώπων καὶ ἄστρον ἐμφάσεις ποιεῖν τὴν πανσέληνον, οἷας τὰ λοιπὰ ποιεῖται τῶν ἐσόπτρων· εἰ δ' οὐ γίνονται πρὸς ταῦτα τῆς ὀψεως ἀνακλάσεις δι' ἀσθένειαν αὐτῆς ἢ τραχύτητα τῆς σελήνης, μὴδὲ πρὸς τὸν ἥλιον ἀπαιτῶμεν. Ἡμεῖς μὲν οὖν' ἔφην, 'ὅσα μὴ διαπέφευγε τὴν μνήμην τῶν ἐκεῖ λεχθέντων, ἀπηγγέλκαμεν· ὥρα δὲ καὶ Σύλλαν παρακαλεῖν μᾶλλον δ' ἀπαιτεῖν τὴν διήγησιν, οἷον ἐπὶ ῥητοῖς ἀκροατὴν γεγεννημένον· ὥστε, εἰ δοκεῖ, καταπαύσαντες τὸν περίπατον καὶ καθίσαντες ἐπὶ τῶν βάθρων ἐδραῖον αὐτῷ παράσχωμεν ἀκροατήριον. ^[10]

937 D 'ἔδοξε δὲ ταῦτα, καὶ καθισάντων ἡμῶν ὁ Θέων 'ἐγὼ τοι, ὦ Λαμπρία' εἶπεν 'ἐπιθυμῶ μὲν οὐδενὸς ἦττον ὑμῶν ἀκοῦσαι τὰ λεχθησόμενα, πρότερον δ' ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι περὶ τῶν οἰκεῖν λεγομένων ἐπὶ τῆς σελήνης, οὐκ εἰ κατοικοῦσί τινες ἀλλ' εἰ δυνατόν ἐκεῖ κατοικεῖν. εἰ γὰρ οὐ δυνατόν, ἄλογον καὶ τὸ γῆν εἶναι τὴν σελήνην. δόξει γὰρ πρὸς οὐθὲν ἀλλὰ μάτην γεγενῆσθαι μῆτε καρποὺς ἐκφέρουσα μήτ' ἀνθρώποις τισὶν ἔδραν παρέχουσα καὶ γένεσιν καὶ δίαιταν· ὣν ἕνεκα καὶ ταύτην γεγενῆσθαι φαμέν κατὰ Πλάτωνα (Tim. ^[10]

937 E 40b) 'τροφὸν ἡμετέραν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἀτρεκῇ φύλακα καὶ δημιουργόν'. ὁρᾷς δ' ὅτι πολλὰ λέγεται καὶ σὺν γέλωτι καὶ μετὰ σπουδῆς περὶ τούτων. τοῖς μὲν γὰρ ὑπὸ τὴν σελήνην οἰκοῦσιν ὥσπερ Ταντάλοις ἐκ κεφαλῆς ἐκκρέμασθαί φασι, τοὺς δ' οἰκοῦντας αὖ πάλιν ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ Ἰξίονας ἐνδεδεμένους ῥύμῃ τόση...· καίτοι μίαν οὐ κινεῖται κίνησιν, ἀλλ', ὥς που καὶ λέγεται, Τριοδίτις ἐστίν, ἅμα μῆκος ἐπὶ τοῦ ζῳδιακοῦ καὶ πλάτος φερομένη καὶ βάθος ὣν τὴν μὲν περιδρομὴν τὴν δ' ἔλικα τὴν δ' οὐκ οἶδα πῶς ἀνωμαλίαν ὀνομάζουσιν οἱ μαθηματικοί, καίπερ οὐδεμίαν ὁμαλὴν οὐδὲ τεταγμένην ταῖς ἀποκαταστάσεσιν ὁρῶντες ἔχουσιν. ^[10]

937 F οὐκ οὐκ εἰ λέων τις ἔπεσεν ὑπὸ ῥύμης εἰς Πελοπόννησον, ἄξιόν ἐστι θαυμάζειν, ἀλλ' ὅπως οὐ μυρὶ ὀρῶμεν ἀεὶ 'πεσήματ' ἀνδρῶν καὶ ἀπολακτισμοὺς βίων' (Aesch. Suppl. 937) ἐκεῖθεν οἷον

ἐκκυβιστώντων καὶ περιτρεπομένων. Καὶ γὰρ γελοῖον περὶ μονῆς τῶν ἐκεῖ διαπορεῖν, εἰ μὴ γένεσιν μηδὲ σύστασιν ἔχειν δύνανται. ^[5]

938 A ὅπου γὰρ Αἰγύπτιοι καὶ Τρωγλοδῦται, οἷς ἡμέρας μιᾶς ἀκαρὲς ἴσταται κατὰ κορυφὴν ὁ ἥλιος ἐν τροπαῖς εἴτ' ἄπεισιν, ὀλίγον ἀπέχουσι τοῦ κατακεκαῦσθαι ξηρότητι τοῦ περιέχοντος, ἥπου τοὺς ἐπὶ τῆς σελήνης εἰκὸς ἐστὶ δώδεκα θερείας ὑπομένειν ἔτους ἐκάστου, κατὰ μῆνα τοῦ ἡλίου πρὸς κάθετον αὐτοῖς ἐφισταμένου καὶ στηρίζοντος, ὅταν ἦ πανσέληνος; πνεύματά γε μὴν καὶ νέφη καὶ ὄμβρους, ὧν χωρὶς οὔτε γένεσις φυτῶν ἔστιν οὔτε σωτηρία γενομένοις, ἀμήχανον ἐκεῖ διανοηθῆναι συνιστάμενα διὰ θερμότητα καὶ λεπτότητα τοῦ περιέχοντος. ^[10]

938 B οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα τῶν ὀρῶν τὰ ὑψηλὰ δέχεται τοὺς ἀγρίους καὶ ἐναντίους χειμῶνας, ἀλλ' ... ἤδη καὶ σάλον ἔχων ὑπὸ κουφότητος ὁ ἀήρ ἐκφεύγει τὴν σύστασιν ταύτην καὶ πύκνωσιν. εἰ μὴ νῆ Δία φήσομεν, ὥσπερ ἡ Ἀθηναῖ τῷ Ἀχιλλεῖ νέκταρός τι καὶ ἀμβροσίας ἐνέσταξε μὴ προσιεμένῳ τροφῇ, οὕτω τὴν σελήνην, Ἀθηναῖν λεγομένην καὶ οὔσαν, τρέφειν τοὺς ἄνδρας ἀμβροσίαν ἀνιείσαν αὐτοῖς ἐφημέριον, ὡς Φερεκύδης ὁ παλαιὸς οἶεται σιτεῖσθαι τοὺς θεοὺς. τὴν μὲν γὰρ Ἰνδικὴν ρίζαν, ἣν φησι Μεγασθένης τοὺς <μήτ' ἐσθίοντας> μῆτε πίνοντας ἀλλ' ἀστόμους ὄντας ὑποτύφειν καὶ θυμῖαν καὶ τρέφεσθαι τῇ ὁσμῇ, πόθεν ἂν τις ἐκεῖ φυομένην λάβοι μὴ βρεχομένης τῆς σελήνης; Ταῦτα τοῦ Θέωνος εἰπόντος <‘κάλλιστα’> γέ' ἔφην ‘καὶ ἄριστα τῇ παιδιᾷ τοῦ λόγου τὰς ὀφρῦς <ἡμῶν ἔλυσας δι’> ἃ καὶ θάρσος ἡμῖν ἐγγίνεται πρὸς τὴν ἀπόκρισιν, μὴ πάνυ πικρὰν μηδ' αὐστηρὰν εὐθύνην προσδοκῶσι. ^[5]

938 C καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τῶν σφόδρα πεπεισμένων τὰ τοιαῦτα διαφέρουσιν <οὐδὲν> οἱ σφόδρα δυσκολαίνοντες αὐτοῖς καὶ διαπιστοῦντες ἀλλὰ μὴ πράως τὸ δυνατόν καὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἐθέλοντες ἐπισκοπεῖν. εὐθὺς οὖν τὸ πρῶτον οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν, εἰ μὴ κατοικοῦσιν ἄνθρωποι τὴν σελήνην, μάτην γεγονέναι καὶ πρὸς μηθέν. ^[10]

938 D οὐδὲ γὰρ τήνδε τὴν γῆν δι' ὅλης ἐνεργὸν οὐδὲ προσοικουμένην ὀρῶμεν, ἀλλὰ μικρὸν αὐτῆς μέρος ὥσπερ ἄκροις τισὶν ἢ χερρονήσοις ἀνέχουσιν ἐκ βυθοῦ γόνιμόν ἐστι ζῶων καὶ φυτῶν, τῶν δ' ἄλλων τὰ μὲν ἔρημα καὶ ἄκαρπα χειμῶσι καὶ αὐχμοῖς, τὰ δὲ πλεῖστα κατὰ τῆς μεγάλης δέδυκε θαλάσσης. ἀλλὰ σύ, τὸν Ἀρίσταρχον ἀγαπῶν ἀεὶ καὶ θαυμάζων, οὐκ ἀκούεις Κράτητος ἀναγινώσκοντος (Ξ 246. 246a) ‘Ὡκεανός, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται ἀνδράσιν ἠδὲ θεοῖς, πλεῖστην ἐπὶ γαῖαν ἴησιν.’ ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ μάτην ταῦτα γεγονέναι· καὶ γὰρ ἀναθυμιάσεις ἢ θάλασσα μαλακὰς ἀνίησι, καὶ τῶν πνευμάτων τὰ ἥδιστα θέρους ἀκμάζοντος ἐκ τῆς ἀοικίτου καὶ κατεψυγμένης αἰ χιόνες ἀτρέμα διατηκόμεναι χαλῶσι καὶ διασπείρουσιν, ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἔστηκεν ἀτρεκὴς ἐν μέσῳ ‘φύλαξ’ κατὰ Πλάτωνα ‘καὶ δημιουργός’. ^[5]

938 E οὐδὲν οὖν κωλύει καὶ τὴν σελήνην ζῶων μὲν ἔρημον εἶναι, παρέχειν δ' ἀνακλάσεις τε τῷ φωτὶ περὶ αὐτὴν διαχεομένῳ καὶ συρροὴν ταῖς τῶν ἀστέρων αὐγαῖς ἐν αὐτῇ καὶ σύγκρασιν, ἥ συνεκπέττει τε τὰς ἀπὸ τῆς γῆς ἀναθυμιάσεις ἅμα τε καὶ τοῦ ἡλίου τὸ ἔμπυρον ἄγαν καὶ σκληρὸν ἀνίησι. καὶ πού τι καὶ παλαιᾷ φήμῃ διδόντες Ἄρτεμιν αὐτὴν νομισθῆναι φήσομεν ὡς παρθένον καὶ ἄγονον, ἄλλως δὲ βοηθητικὴν καὶ ὠφέλιμον. ^[10]

938 F Ἐπεὶ τῶν γ' εἰρημένων οὐδέν, ὧ φίλε Θέων, ἀδύνατον δείκνυσι τὴν λεγομένην ἐπ' αὐτῆς οἴκησιν. ἢ τε γὰρ δίνη πολλὴν ἔχουσα πραότητα καὶ γαλήνην ἐπιλαίνει τὸν ἀέρα καὶ διανέμει συγκατακοσμούμενον, ὥστε μηδὲν εἶναι δέος ἐκπεσεῖν καὶ ἀποσφαλῆναι τοὺς ἐκεῖ βεβηκότας, εἰ δὲ μὴ δὲ αὕτη καὶ τὸ ποικίλον τοῦτο τῆς φορᾶς καὶ πεπλανημένον οὐκ ἀνωμαλίας οὐδὲ ταραχῆς ἐστίν, ἀλλὰ θαυμαστὴν ἐπιδείκνυνται τάξιν ἐν τούτοις καὶ πορείαν οἱ ἀστρολόγοι κύκλοις τισὶ περὶ κύκλους ἐτέρους ἐξελιττομένοις συνάγοντες, <οἱ ἄγουσιν> αὐτὴν οἱ μὲν ἀτρεμοῦσαν, οἱ δὲ λείως καὶ ὁμαλῶς ἀεὶ τάχεσι τοῖς αὐτοῖς ἀνθυποφερομένην· αὗται γὰρ αἰ τῶν κύκλων ἐπιβάσεις καὶ περιαγωγαὶ καὶ σχέσεις πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἡμᾶς τὰ φαινόμενα

τῆς κινήσεως ὕψη καὶ βάθη καὶ τὰς κατὰ πλάτος παραλλάξεις ἅμα ταῖς κατὰ μήκος αὐτῆς περιόδοις ἐμμελέστατα συμπεραίνουσι. ^[10]

939 B Τὴν δὲ πολλὴν θερμότητα καὶ συνεχῇ πύρωσιν ὑφ' ἡλίου [οὐ] παύσει φοβούμενος, ἂν πρῶτον μὲν ἀντιθῇς ταῖς ἔνδεκα θεριναῖς συνόδοις τὰς πανσελήνους· εἴη δὲ τὸ συνεχές τῆς μεταβολῆς ταῖς ὑπερβολαῖς χρόνον οὐκ ἔχουσας πολὺν ἐμποιεῖν κρᾶσιν οἰκείαν καὶ τὸ ἄγαν ἑκατέρας ἀφαιρεῖν· διὰ μέσου δὲ τούτων, ὡς εἰκός, ὥραν ἔαρι προσφορωτάτην ἔχουσιν. ἔπειτα πρὸς μὲν ἡμᾶς καθίησι δι' ἀέρος θολεροῦ καὶ συνεπερείδοντος τὴν θερμότητα ταῖς ἀναθυμιάσεσι τρεφομένην, ἐκεῖ δὲ λεπτός ὢν καὶ διαυγής ὁ ἀήρ σκίδνησι καὶ διαχεῖ τὴν αὐγὴν, ὑπέκκαυμα καὶ σῶμα μὴδὲν ἔχουσιν. ^[10]

939 C Ὑλὴν δὲ καὶ καρποὺς αὐτόθι μὲν ὄμβροι τρέφουσιν, ἐτέρωθι δέ, ὥσπερ ἄνω περὶ Θήβας παρ' ὑμῖν καὶ Συήνην, οὐκ ὄμβριον ὕδωρ ἀλλὰ γηγενές ἢ γῆ πίνουσα καὶ χρωμένη πνεύμασι καὶ δρόσοις οὐκ ἂν ἐθελήσειεν οἶμαι τῇ πλεῖστον ὑομένη πολυκαρπίας ὑφίεσθαι δι' ἀρετὴν τινα καὶ κρᾶσιν. τὰ δ' αὐτὰ φυτὰ τῷ γένει παρ' ἡμῖν μὲν, ἐὰν σφόδρα πιεσθῇ χειμῶσιν, ἐκφέρει πολὺν καὶ καλὸν καρπὸν, ἐν δὲ Λιβύῃ καὶ παρ' ὑμῖν ἐν Αἰγύπτῳ δύσριγα κομιδῇ καὶ δειλὰ πρὸς χειμῶνάς ἐστι. τῆς δὲ Γεδρωσίας καὶ Τρωγλοδύτιδος, ἥ καθήκει πρὸς τὸν ὠκεανόν, ἀφόρου διὰ ξηρότητα καὶ ἀδένδρου παντάπασιν οὐσης, ἐν τῇ παρακειμένη καὶ περικεχυμένη θαλάττῃ θαυμαστὰ μεγέθη φυτῶν τρέφεται καὶ κατὰ βυθοῦ τέθηλεν, ὢν τὰ μὲν ἐλαίας τὰ δὲ δάφνας τὰ δ' Ἰσίδος τρίχας καλοῦσιν. ^[5]

939 D οἱ δ' ἀνακαμψέρωτες οὗτοι προσαγορευόμενοι τῆς γῆς ἐξαιρεθέντες οὐ μόνον ζῶσι κρεμύμενοι χρόνον ὅσον βούλεται τις, ἀλλὰ βλαστάνουσιν. ... σπείρεται δὲ τὰ μὲν πρὸς χειμῶνος τὰ δὲ θέρους ἀκμάζοντος, ὥσπερ σήσαμον καὶ μελίνη· τὸ δὲ θύμον ἢ τὸ κενταύριον ἂν εἰς ἀγαθὴν καὶ πίονα σπαρῇ χώραν καὶ βρέχηται καὶ ἄρδεται, τῆς κατὰ φύσιν ἐξίσταται ποιότητος καὶ ἀποβάλλει τὴν δύναμιν, αὐχμῶ δὲ χαίρει καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπιδίδωσιν. ^[10]

939 E εἰ δ' ὥς φασιν οὐδὲ τὰς δρόσους ἀνέχεται, καθάπερ τὰ πλεῖστα τῶν Ἀραβικῶν, ἀλλ' ἐξαμαυροῦται διαινόμενα καὶ φθείρεται, τί δὴ θαυμαστόν ἐστιν εἰ γίνονται περὶ τὴν σελήνην ῥίζαι καὶ σπέρματα καὶ ὕλαι μὴδὲν ὑετῶν δεόμεναι μὴδὲ χιόνων ἀλλὰ πρὸς θερινὸν ἀέρα καὶ λεπτὸν εὐφυῶς ἔχουσαι; Πῶς δ' οὐκ εἰκός ἀνιέναι τε πνεύματα θαλπόμενα τῇ σελήνῃ καὶ τῷ σάλῳ τῆς περιφορᾶς αὔρας τε παρομαρτεῖν ἀτρέμα καὶ δρόσους [καὶ] ὑγρότητας ἐλαφρὰς περιχεούσας καὶ διασπειρομένας ἐπαρκεῖν τοῖς βλαστάνουσιν, αὐτὴν δὲ τῇ κράσει μὴ πυρώδη μὴδ' αὐχμηρὰν ἀλλὰ μαλακὴν καὶ ὑδροποιὸν εἶναι; ξηρότητος μὲν γὰρ οὐδὲν ἀφικνεῖται πάθος ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς, ὑγρότητος δὲ πολλὰ καὶ θηλύτητος, αὐξήσεις φυτῶν, σήψεις κρεῶν, τροπαὶ καὶ ἀνέσεις οἴνων, μαλακότητες ξύλων, εὐτοκίαι γυναικῶν. ^[5]

939 F δέδοικα δ' ἡσυχάζοντα Φαρνάκην αὐθις ἐρεθίζειν καὶ κινεῖν, ὠκεανοῦ τε πλημμύρας, ὡς λέγουσιν αὐτοί, καὶ πορθμῶν ἐπιδόσεις διαχεομένων καὶ ἀύξανομένων ὑπὸ τῆς σελήνης τῷ ἀνυγραίνεσθαι παρατιθέμενος.

940 A διὸ πρὸς σὲ τρέψομαι μᾶλλον, ὦ φίλε Θεῶν· λέγεις γὰρ ἡμῖν ἐξηγούμενος ταυτὶ τὰ Ἀλκμᾶνος (fr. 48 D.) ' <οἶα Διὸς> θυγάτηρ Ἦρσα τρέφει καὶ <δίασ> Σελάνας', ὅτι νῦν τὸν ἀέρα καλεῖ Δία καὶ φησιν αὐτὸν ὑπὸ τῆς σελήνης καθυγραινόμενον εἰς δρόσους τρέπεσθαι. κινδυνεύει γάρ, ὦ ἑταῖρε, πρὸς τὸν ἥλιον ἀντιπαθῇ φύσιν ἔχειν, εἴγε μὴ μόνον, ὅσα πυκνοῦν καὶ ξηραίνειν ἐκεῖνος, αὕτη μαλάσσειν καὶ διαχεῖν ἐφύκεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου θερμότητα καθυγραίνειν καὶ καταψύχειν προσπίπτουσιν αὐτῇ καὶ συμμιγνυμένην. ^[10]

940 B Οἱ τε δὴ τὴν σελήνην ἔμπυρον σῶμα καὶ διακαές εἶναι νομίζοντες ἀμαρτάνουσιν, οἱ τε τοῖς ἐκεῖ ζώοις ὅσα τοῖς ἐνταῦθα πρὸς γένεσιν καὶ τροφὴν καὶ δαίταν ἀξιοῦντες ὑπάρχειν ἐοίκασιν ἀθεάτοις τῶν περὶ τὴν φύσιν ἀνωμαλιῶν, ἐν αἷς μείζονας ἐστὶ καὶ πλέονας πρὸς ἄλληλα τῶν

ζῶων ἢ πρὸς τὰ μὴ ζῶα διαφορὰς καὶ ἀνομοιότητας εὐρεῖν. καὶ ἄστομοι μὲν ἄνθρωποι καὶ ὅσμαις τρεφόμενοι μὴ ἔστωσαν, εἰ μὴ ... μὴ δοκοῦσι, τὴν δ' ἄλιμον, ἧς ἡμῖν αὐτὸς ἐξηγεῖτο δύναμιν, ἥνιζατο μὲν Ἡσίοδος εἰπὼν (Ο. ^[10]

940 C D. 41) 'οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ, ἔργῳ δ' ἐμφανῇ παρέσχεν Ἐπιμενίδης, διδάξας ὅτι μικρῷ παντάπασιν ἢ φύσις ὑπεκκαύματι ζωपुरεῖ καὶ συνέχει τὸ ζῶον, ἂν ὅσον ἐλαίας μέγεθος λάβῃ, μηδεμιᾶς ἔτι τροφῆς δεόμενον. τοὺς δ' ἐπὶ τῆς σελήνης, εἶπερ εἰσὶν, εὐσταλεῖς εἶναι τοῖς σώμασι καὶ διαρκεῖς ὑπὸ τῶν τυχόντων τρέφεσθαι πιθανόν ἐστι. καὶ γὰρ αὐτὴν τὴν σελήνην, ὥσπερ τὸν ἥλιον ζῶον ὄντα πύρινον καὶ τῆς γῆς ὄντα πολλαπλάσιον, ἀπὸ τῶν ὑγρῶν φασὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς τρέφεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας ἀπείρους ὄντας· οὕτως ἐλαφρὰ καὶ λιτὰ τῶν ἀναγκαίων φέρειν ζῶα τὸν ἄνω τόπον ὑπολαμβάνουσιν. ^[10]

940 D ἀλλ' οὐτε ταῦτα συννορῶμεν οὐθ' ὅτι καὶ χώρα καὶ φύσις καὶ κρᾶσις ἄλλη πρόσφορος ἐστὶν αὐτοῖς. ὥσπερ οὖν εἰ τῇ θαλάττῃ μὴ δυναμένων ἡμῶν προσελθεῖν μηδ' ἄψασθαι, μόνον δὲ τὴν θέαν αὐτῆς πόρρωθεν ἀφορώντων καὶ πυνθανομένων ὅτι πικρὸν καὶ ἄποτον καὶ ἀλμυρὸν ὕδωρ ἐστίν, ἔλεγέ τις ὡς 'ζῶα πολλὰ καὶ μεγάλα καὶ παντοδαπὰ ταῖς μορφαῖς τρέφει κατὰ βυθοῦ καὶ θηρίων ἐστὶ πλήρης ὕδατι χρωμένων ὅσαπερ ἡμεῖς ἀερί', μύθοις ἂν ὅμοια καὶ τέρασιν ἐδόκει περαίνειν, οὕτως ἐοίκαμεν ἔχειν καὶ ταὐτὸ πάσχειν πρὸς τὴν σελήνην, ἀπιστοῦντες ἐκεῖ τινὰς ἀνθρώπους κατοικεῖν. ^[10]

940 E ἐκείνους δ' ἂν οἶμαι πολὺ μᾶλλον ἀποθαυμάσαι τὴν γῆν ἀφορώντας οἷον ὑποστάθμην καὶ ἰλὺν τοῦ παντὸς ἐν ὑγροῖς καὶ ὁμίχλαις καὶ νέφεσι διαφαινομένην ἀλαμπές καὶ ταπεινὸν καὶ ἀκίνητον χωρίον, εἰ ζῶα φύει καὶ τρέφει μετέχοντα κινήσεως ἀναπνοῆς θερμότητος· κἂν εἴ ποθεν αὐτοῖς ἐγγένοιτο τῶν Ὀμηρικῶν τούτων ἀκοῦσαι (Υ 65) 'σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοὶ περ', καί (Θ 16) 'τόσσον ἔνερθ' Αἶδαο, ὅσον οὐρανὸς ἔστ' ἀπὸ γαίης', ταῦτα φήσουσιν ἀτεχνῶς περὶ τοῦ χωρίου τούτου λέγεσθαι καὶ τὸν Ἀἰδὴν ἐνταῦθα καὶ τὸν Τάρταρον ἀπώκισθαι, γῆν δὲ μίαν εἶναι τὴν σελήνην, ἴσον ἐκείνων τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω τούτων ἀπέχουσιν. ^[10]

940 F 'Ἐτι δέ μοι σχεδὸν λέγοντος ὁ Σύλλας ὑπολαβὼν 'ἐπίσχεσ' εἶπεν 'ὦ Λαμπρία, καὶ παραβαλοῦ τὸ θυρίον τοῦ λόγου, μὴ λάθῃς τὸν μῦθον ὥσπερ εἰς γῆν ἐξοκείλας καὶ συγχέῃς τὸ δρᾶμα τοῦμόν ἐτέραν ἔχον σκηνὴν καὶ διάθεσιν. ^[5]

941 A ἐγὼ μὲν οὖν ὑποκριτὴς εἰμι, πρότερον δ' αὐτοῦ φράσω τὸν ποιητὴν ὑμῖν *** εἰ μὴ τι κωλύει, καθ' Ὅμηρον ἀρξάμενος (η 244). 'Ὦ γυγίη τις νῆσος ἀπόπροθεν εἶν ἀλὶ κεῖται', δρόμον ἡμερῶν πέντε Βρεττανίας ἀπέχουσα πλέοντι πρὸς ἐσπέραν· ἔτεροι δὲ τρεῖς ἴσον ἐκείνης ἀφεστῶσαι καὶ ἀλλήλων πρόκεινται μάλιστα κατὰ δυσμὰς ἡλίου θερινάς. ὧν ἐν μιᾷ τὸν Κρόνον οἱ βάρβαροι καθεῖρχθαι μυθολογοῦσιν ὑπὸ τοῦ Διός, τὸν δ' ὡς υἱὸν ἔχοντα φρουρὸν τῶν τε νήσων ἐκείνων καὶ τῆς θαλάττης, ἣν Κρόνιον πέλαγος ὀνομάζουσι, παρακατωκίσθαι. τὴν δὲ μεγάλην ἡπειρον, ὑφ' ἧς ἡ μεγάλη περιέχεται κύκλῳ θάλαττα, τῶν μὲν ἄλλων ἔλαττον ἀπέχει <ν>, τῆς δ' Ὠγυγίας περὶ πεντακισχιλίους σταδίους κωπήρεσι πλοίοις κομιζομένων (βραδύπορον γὰρ εἶναι καὶ πηλῶδες ὑπὸ πλήθους ρευμάτων τὸ πέλαγος· τὰ δὲ ρεύματα τὴν μεγάλην ἐξιέναι γῆν καὶ γίνεσθαι προχώσεις ἀπ' αὐτῶν καὶ βαρεῖαν εἶναι καὶ γεώδη τὴν θάλατταν, ἧ καὶ πεπηγέναι δόξαν ἔσχε). ^[5]

941 B τῆς δ' ἡπείρου τὰ πρὸς τῇ θαλάττῃ κατοικεῖν Ἑλληνας περὶ κόλπον οὐκ ἐλάττονα τῆς Μαιώτιδος, οὗ τὸ στόμα τῷ στόματι τοῦ Κασπίου πελάγους μάλιστα κατ' εὐθείαν κεῖσθαι· καλεῖν δὲ καὶ νομίζειν ἐκείνους ἡπειρώτας μὲν αὐτοὺς <νησιώτας δὲ τοὺς> ταύτην τὴν γῆν κατοικοῦντας, ὡς καὶ κύκλῳ περὶ ῥυτον οὖσαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· οἷεσθαι δὲ τοῖς Κρόνου λαοῖς ἀναμιχθέντας ὕστερον τοὺς μεθ' Ἡρακλέους παραγενομένους καὶ ὑπολειφθέντας ἤδη

σβεννύμενον τὸ Ἑλληνικὸν ἐκεῖ καὶ κρατούμενον γλώττη τε βαρβαρικῇ καὶ νόμοις καὶ διαίταις οἷον ἀναζωπυρῆσαι πάλιν ἰσχυρὸν καὶ πολὺ γενόμενον· διὸ τιμὰς ἔχειν πρῶτας τὸν Ἥρακλέα, δευτέρας δὲ τὸν Κρόνον. ^[5]

941 C Ὅταν οὖν ὁ τοῦ Κρόνου ἀστήρ, ὃν φαίνοντα μὲν ἡμεῖς, ἐκείνους δὲ Νυκτοῦρον ἔφη καλεῖν, εἰς Ταῦρον παραγένηται δι' ἐτῶν τριάκοντα, παρασκευασμένους ἐν χρόνῳ πολλῷ τὰ περὶ τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἄ. ^[10]

941 D .. ἐκπέμπειν κλήρῳ λαχόντας ἐν πλοίοις τοσοῦτοις θεραπείαν τε πολλὴν καὶ παρασκευὴν ἀναγκαίαν μέλλουσι πλεῖν πέλαγος τοσοῦτον εἰρεσίᾳ καὶ χρόνον ἐπὶ ξένης βιοτεύειν πολὺν ἐμβαλλομένους. ἀναχθέντας οὖν χρῆσθαι τύχαις, ὥς εἰκός, ἄλλους ἄλλαις, τοὺς δὲ διασωθέντας ἐκ τῆς θαλάττης πρῶτον μὲν ἐπὶ τὰς προκειμένας νήσους οἰκουμένας δ' ὑφ' Ἑλλήνων κατίσχειν καὶ τὸν ἥλιον ὁρᾶν κρυπτόμενον ὥρας μιᾶς ἔλαττον ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα· καὶ νύκτα τοῦτ' εἶναι, σκότος ἔχουσιν ἐλαφρὸν καὶ λυκαυγὲς ἀπὸ δυσμῶν περιλαμπόμενον. ἐκεῖ δὲ διατρίψαντας ἡμέρας ἐνενήκοντα μετὰ τιμῆς καὶ φιλοφροσύνης, ἱεροὺς νομιζομένους καὶ προσαγορευομένους, ὑπὸ πνευμάτων ἤδη περαιουῖσθαι· μὴδ' ἄλλους τινὰς ἐνοικεῖν ἢ σφᾶς τ' αὐτοὺς καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἀποπεμφθέντας. ^[10]

941 E ἐξεῖναι μὲν γὰρ ἀποπλεῖν οἴκαδε τοὺς τῷ θεῷ τὰ τρεῖς δέκ' ἔτη συλλατρεύσαντας, αἰρεῖσθαι δὲ τοὺς πλείστους ἐπιεικῶς αὐτόθι κατοικεῖν, τοὺς μὲν ὑπὸ συνηθείας τοὺς δ' ὅτι πόνου δίχα καὶ πραγμάτων ἄφθονα πάρεστι πάντα, πρὸς θυσίαις καὶ χορηγίαις ἢ περὶ λόγους τινὰς ἀεὶ καὶ φιλοσοφίαν διατρίβουσι· θαυμαστήν γὰρ εἶναι τῆς τε νήσου τὴν φύσιν καὶ τὴν πραότητα τοῦ περιέχοντος ἀέρος· ἐνίοις δὲ καὶ τὸ θεῖον ἐμποδῶν γίνεσθαι διανοηθεῖσιν ἀποπλεῖν ὥσπερ συνήθεσι καὶ φίλοις ἐπιδεικνύμενον. ^[10]

941 F οὐκ ὄναρ <γάρ> μόνον οὐδὲ διὰ συμβόλων, ἀλλὰ καὶ φανερώς ἐντυγχάνειν πολλοὺς ὄψεσι δαιμόνων καὶ φωναῖς. αὐτὸν μὲν γὰρ τὸν Κρόνον ἐν ἄντρῳ βαθεῖ περιέχεσθαι πέτρας χρυσοειδοὺς καθεύδοντα (τὸν γὰρ ὕπνον αὐτῷ μεμηχανῆσθαι δεσμὸν ὑπὸ τοῦ Διός), ὄρνιθας δὲ τῆς πέτρας κατὰ κορυφὴν εἰσπετομένους ἀμβροσίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ, καὶ τὴν νῆσον εὐωδία κατέχεσθαι πᾶσαν, ὥσπερ ἐκ πηγῆς σκιδναμένη τῆς πέτρας· τοὺς δὲ δαίμονας ἐκείνους περιέπειν καὶ θεραπεύειν τὸν Κρόνον, ἐταίρους αὐτῷ γενομένους, ὅτε δὴ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐβασίλευε· καὶ πολλὰ μὲν ἀφ' ἑαυτῶν μαντικούς ὄντας προλέγειν, τὰ δὲ μέγιστα καὶ περὶ τῶν μεγίστων ὡς ὀνειράτα τοῦ Κρόνου κατιόντας ἐξαγγέλλειν· ὅσα γὰρ ὁ Ζεὺς προδιανοεῖται, ταῦτ' ὀνειροπολεῖν τὸν Κρόνον, ἐπειδὰν στασιάσαντα τὰ τιτανικὰ πάθη καὶ κινήματα τῆς ψυχῆς ἐν αὐτῷ παντάπασιν ὁ ὕπνος <κατακοιμήσῃ> καὶ γένηται τὸ βασιλικὸν καὶ θεῖον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καθαρὸν καὶ ἀκήρατον. ^[10]

942 A Ἐνταῦθα δὴ κομισθεῖς, ὡς ἔλεγεν, ὁ ξένος καὶ θεραπεύων τὸν θεὸν ἐπὶ σχολῇς, ἀστρολογίας μὲν ἐφ' ὅσον γεωμετρήσαντι πορρωτάτῳ προελθεῖν δυνατόν ἐστιν ἐμπειρίαν ἔσχε, φιλοσοφίας δὲ τῆς ἄλλης τῷ φυσικῷ χρώμενος.

942 B ἐπιθυμίαν δέ τινα καὶ πόθον ἔχων γενέσθαι τῆς μεγάλης νήσου θεατῆς (οὕτως γὰρ ὡς ἔοικε τὴν παρ' ἡμῖν οἰκουμένην ὀνομάζουσιν), ἐπεὶ δὴ τὰ τριάκοντ' ἔτη διῆλθεν, ἀφικομένων τῶν διαδόχων οἴκοθεν ἀσπασάμενος τοὺς φίλους ἐξέπλευσε, τὰ μὲν ἄλλα κατεσκευασμένος εὐσταλῶς ἐφόδιον δὲ συχνὸν ἐν χρυσοῖς ἐκπώμασι κομίζων. ἃ μὲν οὖν ἔπαθε καὶ ὅσους ἀνθρώπους διῆλθεν, ἱεροῖς τε γράμμασιν ἐντυγχάνων ἐν τελεταῖς τε πάσαις τελούμενος, οὐ μιᾶς ἡμέρας ἔργον ἐστὶ διελθεῖν, ὡς ἐκεῖνος ἡμῖν ἀπήγγελλεν εὖ μάλα καὶ καθ' ἕκαστον ἀπομνημονεύων· ὅσα δ' οἰκεῖα τῆς ἐνεστώσης διατριβῆς ἐστίν, ἀκούσατε. ^[10]

942 C πλεῖστον γὰρ ἐν Καρχηδόνι χρόνον διέτριψεν, ἅτε δὴ παρ' ἡμῖν μεγάλας <τοῦ Κρόνου τιμὰς> ἔχοντος, καὶ τινὰς, ὅθ' ἢ προτέρα πόλις ἀπώλλυτο, διφθέρας ἱεράς ὑπεκκομισθεῖσας κρύφα καὶ

διαλαθούσας πολὺν χρόνον ἐν γῇ κειμένας ἐξευρών, τῶν τε φαινομένων θεῶν ἔφη χρῆναι καὶ μοι παρεκελεύετο τιμᾶν διαφερόντως τὴν Σελήνην ὡς τοῦ βίου κυριωτάτην οὔσαν . ^[10]

942 D .. ἔχομένην. ‘Θαυμάζοντος δέ μου ταῦτα καὶ δεομένου σαφέστερον ἀκοῦσαι ‘πολλά’ εἶπεν ‘ὦ Σύλλα, περὶ θεῶν οὐ πάντα δὲ καλῶς λέγεται παρ’ Ἑλλησιν. οἷον εὐθύς ὀρθῶς Δήμητραν καὶ Κόρην ὀνομάζοντες οὐκ ὀρθῶς ὁμοῦ καὶ περὶ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέρας εἶναι τόπον νομίζουσιν. ἡ μὲν γὰρ ἐν γῇ καὶ κυρία τῶν περὶ γῆν ἐστίν, ἡ δ’ ἐν σελήνῃ καὶ τῶν περὶ σελήνην, Κόρη τε καὶ Φερσεφόνη κέκληται, τὸ μὲν ὡς φωσφόρος οὔσα, Κόρη δ’ ὅτι καὶ τοῦ ὄμματος, ἐν ᾧ τὸ εἶδωλον ἀντιλάμπει τοῦ βλέποντος, ὥσπερ τὸ ἡλίου φέγγος ἐνοραῖται τῇ σελήνῃ, κόρην προσαγορεύομεν. τοῖς τε περὶ τὴν πλάνην καὶ τὴν ζήτησιν αὐτῶν λεγομένοις ἔνεστι <μέν τι καὶ> ἀληθές· ἀλλήλων γὰρ ἐφίενται χωρὶς οὔσαι καὶ συμπλέκονται περὶ τὴν σκιὰν πολλάκις· τὸ δὲ νῦν μὲν ἐν οὐρανῷ καὶ φωτὶ νῦν δ’ ἐν σκότῳ καὶ νυκτὶ γενέσθαι [περὶ] τὴν Κόρην ψεῦδος μὲν οὐκ ἔστιν, τοῦ δὲ χρόνου τῷ ἀριθμῷ πλάνην παρέσχηκεν· οὐ γὰρ ἕξ μῆνας ἀλλὰ παρ’ ἕξ μῆνας ὀρώμεν αὐτὴν ὑπὸ τῆς γῆς ὥσπερ ὑπὸ τῆς μητρὸς τῇ σκιᾷ λαμβανομένην, ὀλιγάκις δὲ τοῦτο διὰ πέντε μηνῶν πάσχουσιν. ^[5]

942 E ἐπεὶ τὸν γ’ Αἰδὴν ἀπολιπεῖν ἀδύνατόν ἐστιν αὐτήν, τοῦ Αἰδοῦ πέρας οὔσαν· ὥσπερ καὶ Ὀμηρος ἐπικρυψάμενος οὐ φαύλως τοῦτ’ εἶπεν (δ 563) ‘ἀλλὰ <σ> ἐς Ἥλυσιον πεδῖον καὶ πείρατα γαίης’. ^[2]

942 F ὅπου γὰρ ἡ σκιά τῆς γῆς ἐπινεμομένη παύεται, τοῦτο τέρμα τῆς γῆς ἔθετο καὶ πέρας. εἰς δὲ τοῦτο φαῦλος μὲν οὐδεὶς οὐδ’ ἀκάθαρτος ἄνεισιν, οἱ δὲ χρηστοὶ μετὰ τὴν τελευτὴν κομισθέντες αὐτόθι ῥᾶστον μὲν οὕτως βίον, οὐ μὴν μακάριον οὐδὲ θεῖον ἔχοντες ἄχρι τοῦ δευτέρου θανάτου διατελοῦσι. ‘Τίς δ’ οὗτός ἐστιν, ὦ Σύλλα;’ ‘μὴ περὶ τούτων ἔρη, μέλλω γὰρ αὐτὸς διηγεῖσθαι. τὸν ἄνθρωπον οἱ πολλοὶ σύνθετον μὲν ὀρθῶς, ἐκ δυοῖν δὲ μόνων σύνθετον οὐκ ὀρθῶς ἡγοῦνται. ^[10]

943 A μόριον γὰρ εἶναί πως ψυχῆς οἶονται τὸν νοῦν, οὐδὲν ἦττον ἐκείνων ἀμαρτάνοντες, οἷς ἡ ψυχὴ δοκεῖ μόριον εἶναι τοῦ σώματος. νοῦς γὰρ ψυχῆς, ὅσω ψυχὴ σώματος, ἄμεινόν ἐστι καὶ θειότερον. ποιεῖ δ’ ἡ μὲν ψυχῆς <καὶ σώματος μῖξις αἴσθησιν ἡ δὲ νοῦ καὶ ψυχῆς> σύνοδος λόγον· ὣν τὸ μὲν ἡδονῆς ἀρχὴ καὶ πόνου τὸ δ’ ἀρετῆς καὶ κακίας. τριῶν δὲ τούτων συμπαγόντων, τὸ μὲν σῶμα ἡ γῇ τὴν δὲ ψυχὴν ἡ σελήνην, τὸν δὲ νοῦν ὁ ἥλιος παρέσχευεν εἰς τὴν γένεσιν ... ὥσπερ αὖ τῇ σελήνῃ τὸ φέγγος· ὃν δ’ ἀποθνήσκομεν θάνατον, ὁ μὲν ἐκ τριῶν δύο ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον ὁ δ’ ἐν ἐκ δυοῖν, καὶ ὁ μὲν ἐστίν ἐν τῇ <γῇ> τῆς Δήμητρος, . ^[10]

943 B .. ἐν αὐτῇ τελεῖν καὶ τοὺς νεκροὺς Ἀθηναῖοι Δημητρεῖους ὠνόμαζον τὸ παλαιόν· <ὁ> δ’ ἐν τῇ σελήνῃ τῆς Φερσεφόνης· καὶ σύνοικός ἐστι τῆς μὲν χθόνιος ὁ Ἑρμῆς τῆς δ’ οὐράνιος. λύει δ’ αὕτη μὲν ταχὺ καὶ μετὰ βίας τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἡ δὲ Φερσεφόνη πρᾶως καὶ χρόνῳ πολλῷ τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς ψυχῆς καὶ διὰ τοῦτο μονογενὴς κέκληται· μόνον γὰρ γίνεται τὸ βέλτιστον τοῦ ἀνθρώπου διακρινόμενον αὐτῆς. συντυγχάνει δ’ οὕτως κατὰ φύσιν ἐκάτερον· Πᾶσαν ψυχὴν, ἄνουν τε καὶ σὺν νῷ, σώματος ἐκπεσοῦσαν εἰμαρμένον ἐστὶν <ἐν> τῷ μεταξὺ γῆς καὶ σελήνης χωρίῳ πλανηθῆναι χρόνον—οὐκ ἴσον, ἀλλ’ αἱ μὲν ἄδικοι καὶ ἀκόλαστοι δίκας τῶν ἀδικημάτων τίνουσι, τὰς δ’ ἐπιεικεῖς, ὅσον ἀφαγνεῦσαι καὶ ἀποπνεῦσαι <τοῦς> ἀπὸ τοῦ σώματος ὥσπερ ἀτμοῦ πονηροῦ μiasmους, ἐν τῷ πραοτάτῳ τοῦ ἀέρος, ὃν λειμῶνας Αἰδοῦ καλοῦσι, δεῖ γίνεσθαι χρόνον τινὰ τεταγμένον. ^[5]

943 C <ἐνθ’> οἷον ἐξ ἀποδημίας ἀνακομιζόμεναι φυγαδικῆς εἰς πατρίδα γεύονται χαρᾶς, οἷαν οἱ τελούμενοι μάλιστα θορύβῳ καὶ πτοήσει συγκεκραμένην μετ’ ἐλπίδος ἡδείας ἔχουσι· πολλὰς γὰρ ἐξωθεῖ καὶ ἀποκυματίζει γλιχομένας ἤδη τῆς σελήνης, ἐνίας δὲ καὶ τῶν ἐκεῖ περικάτω τρεπομένας οἷον εἰς βυθὸν αὐθις ὀρώσι καταδυομένας. ^[10]

- 943 D αἱ δ' ἄνω γενόμεναι καὶ βεβαίως ἰδρυθεῖσαι πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ νικηφόροι, περιίασιν ἀναδούμεναι στεφάνοις πτερῶν εὐσταθείας λεγομένοις, ὅτι τῆς ψυχῆς τὸ ἄλογον καὶ τὸ παθητικὸν εὐήνιον ἐπιεικῶς τῷ λόγῳ καὶ κεκοσμημένον ἐν τῷ βίῳ παρέσχοντο. δεύτερον
 <δ> ἀκτῖνι τὴν ὄψιν ἐοικυῖαι, πυρὶ δὲ τὴν ψυχὴν ἄνω κουφιζομένην ὥσπερ ἐνταῦθα, *** τῷ περὶ τὴν σελήνην αἰθέρι καὶ τόνον ἀπ' αὐτοῦ καὶ δύναμιν, οἷον τὰ στομούμενα βαφὴν, ἵσχουσι· τὸ γὰρ ἀραιὸν ἔτι καὶ διακεχυμένον ῥώννυται καὶ γίνεται σταθερὸν καὶ διαυγές, ὥσθ' ὑπὸ τῆς τυχούσης ἀναθυμιάσεως τρέφεσθαι· καὶ καλῶς Ἡράκλειτος εἶπεν ὅτι 'αἱ ψυχὰς ὁσμῶνται καθ' Ἄϊδην' (B 98). ^[10]
- 943 E Ἐφορῶσι δὲ πρῶτον μὲν αὐτῆς σελήνης τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν φύσιν οὐχ ἀπλῆν οὐδ' ἄμικτον, ἀλλ' οἷον ἄστρου σύγκραμα καὶ γῆς οὖσαν. ὥς γὰρ ἡ γῆ πνεύματι μεμιγμένη καὶ ὑγρῷ ... μαλακὴ γέγονε καὶ τὸ αἷμα τῇ σαρκὶ παρέχει τὴν αἴσθησιν ἐγκεκραμένον, οὕτως τῷ αἰθέρι λέγουσι τὴν σελήνην ἀνακεκραμένην διὰ βάθους ἅμα μὲν ἔμψυχον εἶναι καὶ γόνιμον, ἅμα δ' ἰσόρροπον ἔχειν τὴν πρὸς τὸ βαρὺ συμμετρίαν τῆς κουφότητος. καὶ γὰρ αὐτὸν οὕτως τὸν κόσμον ἐκ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω φύσει φερομένων συνηρμοσμένον ἀπηλλάχθαι παντάπασιν τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. ^[10]
- 943 F ταῦτα δὲ καὶ Ξενοκράτης (fr. 56) ἔοικεν ἐννοῆσαι θεῖῳ τινὶ λογισμῷ, τὴν ἀρχὴν λαβὼν παρὰ Πλάτωνος (Tim. 31). Πλάτων γάρ ἐστιν ὁ καὶ τῶν ἀστέρων ἕκαστον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς συνηρμόσθαι διὰ τῶν <δυοῖν> μεταξὺ φύσεων ἀναλογίᾳ δεθεισῶν ἀποφηνάμενος· οὐδὲν γὰρ εἰς αἴσθησιν ἐξικνεῖσθαι, ὥ μὴ τι γῆς ἐμμέμικται καὶ φωτός. ὁ δὲ Ξενοκράτης (fr. 56) τὰ μὲν ἄστρα καὶ τὸν ἥλιον ἐκ πυρὸς φησι καὶ τοῦ πρώτου πυκνοῦ συγκεῖσθαι, τὴν δὲ σελήνην ἐκ τοῦ δευτέρου πυκνοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀέρος, τὴν δὲ γῆν ἐξ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ τοῦ τρίτου τῶν πυκνῶν· ὅλως δὲ μήτε τὸ πυκνὸν αὐτὸ καθ' αὐτὸ μήτε τὸ μανὸν εἶναι ψυχῆς δεκτικόν. ^[10]
- 944 A καὶ ταῦτα μὲν περὶ οὐσίας σελήνης. Εὖρος δὲ καὶ μέγεθος οὐχ ὅσον οἱ γεωμέτραι λέγουσιν, ἀλλὰ μείζον πολλάκις ἐστὶ· καταμετρεῖ δὲ τὴν σκιὰν τῆς γῆς ὀλιγάκις τοῖς ἑαυτῆς μεγέθεσιν οὐχ ὑπὸ σμικρότητος, ἀλλὰ θερμὸς <ότητος, ἥ κατ> ἐπείγει τὴν κίνησιν ὅπως ταχὺ διεκπερᾷ τὸν σκοτώδη τόπον ὑπεκφέρουσα τῶν ἀγαθῶν <τὰς ψυχὰς> σπευδούσας καὶ βοώσας. οὐκέτι γὰρ ἐξακούουσιν ἐν τῇ σκιᾷ γενόμεναι τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν ἀρμονίας· ἅμα δὲ καὶ κάτωθεν αἱ τῶν κολαζομένων ψυχὰς τῆνικαῦτα διὰ τῆς σκιᾶς ὁδυρόμεναι <καὶ> ἀλαλάζουσαι προσφέρονται (διὸ καὶ κροτεῖν ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν εἰώθασιν οἱ πλεῖστοι χαλκῶματα καὶ ψόφον ποιεῖν καὶ πάταγον ἐπὶ τὰς φαύλας)· ἐκφοβεῖ δ' αὐτὰς καὶ τὸ καλούμενον πρόσωπον, ὅταν ἐγγὺς γένωνται, βλοσυρὸν τι καὶ φρικῶδες ὁρώμενον. ^[5]
- 944 B ἔστι δ' οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ὥσπερ ἡ παρ' ἡμῖν ἔχει γῆ κόλπους βαθεῖς καὶ μεγάλους, ἕνα μὲν ἐνταῦθα διὰ στηλῶν Ἡρακλείων ἀναχεόμενον εἶσω πρὸς ἡμᾶς, ἕξω δὲ τὸν Κάσπιον καὶ τοὺς περὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν, οὕτως βάθη ταῦτα τῆς σελήνης ἐστὶ καὶ κοιλώματα. ^[10]
- 944 C καλοῦσι δ' αὐτῶν τὸ μὲν μέγιστον Ἑκάτης μυχόν, ὅπου καὶ δίκας διδόασιν αἱ ψυχὰς καὶ λαμβάνουσιν ὧν ἂν ἤδη γεγενημένοι δαίμονες ἢ πάθωσιν ἢ δράσωσι, τὰς δὲ δύο Μακράς· περαιοῦνται γὰρ αἱ ψυχὰς δι' αὐτῶν, νῦν μὲν εἰς τὰ πρὸς οὐρανὸν τῆς σελήνης, νῦν δὲ πάλιν εἰς τὰ πρὸς γῆν· ὀνομάζεσθαι δὲ τὰ μὲν πρὸς οὐρανὸν τῆς σελήνης Ἡλύσιον πεδίον, τὰ δ' ἐνταῦθα Φερσεφόνης οὐκ ἀντίχθονος. Οὐκ αἰεὶ δὲ διατρίβουσιν ἐπ' αὐτὴν οἱ δαίμονες, ἀλλὰ χρηστηρίων δεῦρο κατίαςιν ἐπιμελησόμενοι, καὶ ταῖς ἀνωτάτω συμπάρεσι καὶ συνοργιάζουσι τῶν τελετῶν, κολασταί τε γίνονται καὶ φύλακες ἀδικημάτων καὶ σωτῆρες ἔν τε πολέμοις καὶ κατὰ θάλατταν ἐπιλάμπουσιν. ^[10]
- 944 D ὅ τι δ' ἂν μὴ καλῶς περὶ ταῦτα πράξωσιν ἀλλ' ὑπ' ὀργῆς ἢ πρὸς ἄδικον χάριν ἢ φθόνῳ, δίκην τίνουσιν· ὠθοῦνται γὰρ αὐθις ἐπὶ γῆν συνειργνύμενοι σώμασιν ἀνθρωπίνοισι. ἐκ δὲ τῶν

βελτιόνων ἐκείνων οἳ τε περὶ τὸν Κρόνον ὄντες ἔφασαν αὐτοὺς εἶναι καὶ πρότερον ἐν τῇ Κρήτῃ τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους, ἔν τε Φρυγίᾳ τοὺς Κορύβαντας γενέσθαι καὶ τοὺς περὶ Βοιωτίαν ἐν Οὐδῶρα Τροφωνιάδας καὶ μυρίους ἄλλους πολλαχόθι τῆς οἰκουμένης· ὧν ἱερὰ καὶ τιμαὶ καὶ προσηγορίαι διαμένουσιν, αἱ δὲ δυνάμεις <ἐξέλιπον> ἐνίων εἰς ἕτερον τόπον τῆς ἀρίστης ἐξαλλαγῆς τυγχανόντων. ^[10]

944 E Τυχάνουσι δ' οἱ μὲν πρότερον οἱ δ' ὕστερον, ὅταν ὁ νοῦς ἀποκριθῇ τῆς ψυχῆς· ἀποκρίνεται δ' ἔρωτι τῆς περὶ τὸν ἥλιον εἰκόνας, δι' ἧς ἐπιλάμπει τὸ ἐφετὸν καὶ καλὸν καὶ θεῖον καὶ μακάριον, οὗ πᾶσα φύσις, ἄλλη δ' ἄλλως ὀρέγεται. καὶ γὰρ αὐτὴν τὴν σελήνην ἔρωτι τοῦ ἡλίου περιπολεῖν αἰεὶ καὶ συγγίνεσθαι ὀρεγομένην ἀπ' αὐτοῦ τὸ γονιμώτατον. λείπεται δ' ἡ τῆς ψυχῆς φύσις ἐπὶ τὴν σελήνην, οἷον ἵχνη τινὰ βίου καὶ ὀνειράτα διαφυλάττουσα· καὶ περὶ ταύτης ὀρθῶς ἡγοῦ λελέχθαι τὸ 'ψυχὴ δ' ἡύτ' ὄνειρος ἀποπταμένη πεπότῃται' (λ 222). ^[10]

944 F οὐδὲ γὰρ εὐθὺς οὐδὲ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσα τοῦτο πέπονθεν ἀλλ' ὕστερον, ὅταν ἔρημος καὶ μόνη τοῦ νοῦ ἀπαλλαττομένη γένηται. καὶ Ὅμηρος ὧν εἶπε πάντων μάλιστα διὰ κατὰ θεὸν εἰπεῖν ἔοικε περὶ τῶν καθ' Ἄιδου (λ 601) 'τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίην Ἡρακλεΐην, εἶδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν.' αὐτὸς τε γὰρ ἕκαστος ἡμῶν οὐ θυμὸς ἐστὶν οὐδὲ φόβος οὐδ' ἐπιθυμία, καθάπερ οὐδὲ σάρκες οὐδ' ὑγρότητες, ἀλλ' ὧ διανοούμεθα καὶ φρονοῦμεν, ἢ τε ψυχὴ τυπουμένη μὲν ὑπὸ τοῦ νοῦ τυποῦσα δὲ τὸ σῶμα καὶ περιπτύσσουσα πανταχόθεν ἐκμάττεται τὸ εἶδος ὥστε καὶ χωρὶς ἐκατέρου γένηται, πολὺν χρόνον διατηροῦσα τὴν ὁμοιότητα καὶ τὸν τύπον εἶδωλον ὀρθῶς ὀνομάζεται. ^[5]

945 A Τούτων δ' ἡ σελήνη, καθάπερ εἴρηται, στοιχεῖόν ἐστιν. ἀναλύονται γὰρ εἰς ταύτην, ὥσπερ εἰς τὴν γῆν τὰ σώματα τῶν νεκρῶν, ταχὺ μὲν αἱ σώφρονες, μετὰ σχολῆς ἀπράγμονα καὶ φιλόσοφον στέρξασαι βίον (ἀφεθεῖσαι γὰρ ὑπὸ τοῦ νοῦ καὶ πρὸς οὐθὲν ἔτι χρώμεναι τοῖς πάθεσιν ἀπομαραίνονται)· τῶν δὲ φιλοτίμων καὶ πρακτικῶν ἐρωτικῶν τε περὶ σώματα καὶ θυμοειδῶν αἱ μὲν οἷον ἐν ὕπνῳ ταῖς τοῦ βίου μνημοσύναις ὀνειράσι χρώμεναι διαφέρονται, καθάπερ ἡ τοῦ Ἐνδυμίωνος· εἰ δ' αὐτὰς τὸ ἄστατον καὶ τὸ εὐπαθὲς ἐξίστησι καὶ ἀφέλκει τῆς σελήνης πρὸς ἄλλην γένεσιν, οὐκ ἔῃ. ^[5]

945 B .. ἀλλ' ἀνακαλεῖται καὶ καταθέλγει. μικρὸν γὰρ οὐδὲν οὐδ' ἥσυχον οὐδ' ὁμολογούμενον ἔργον ἐστίν, ὅταν ἄνευ νοῦ τῷ παθητικῷ σώματος ἐπιλάβωνται. Τιτυοὶ δὲ καὶ Τυφῶνες ὃ τε Δελφοὺς κατασχὼν καὶ συνταράξας τὸ χρηστήριον ὕβρει καὶ βίᾳ Πύθων ἐξ ἐκείνων ἄρα τῶν ψυχῶν ἦσαν, ἐρήμων λόγου καὶ τύφῳ πλανηθέντι τῷ παθητικῷ χρησαμένων. ^[10]

945 C Χρόνῳ δὲ κάκεινας κατεδέξατο εἰς αὐτὴν ἡ σελήνη καὶ κατεκόσμησεν, εἴτα τὸν νοῦν αὖθις ἐπισπεύραντος τοῦ ἡλίου τῷ ζωτικῷ δεχομένη νέας ποιεῖ ψυχάς, ἡ δὲ γῆ τρίτον σῶμα παρέσχεν. οὐδὲν γὰρ αὕτη δίδωσιν <ἀλλ' ἀποδίδωσιν> μετὰ θάνατον ὅσα λαμβάνει πρὸς γένεσιν· ἥλιος δὲ λαμβάνει μὲν οὐδὲν ἀπολαμβάνει δὲ τὸν νοῦν διδούς, σελήνη δὲ καὶ λαμβάνει καὶ δίδωσι καὶ συντίθησι καὶ διαιρεῖ [καὶ] κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην δύναμιν· ὧν Εἰλείθυια μὲν ἡ συντίθησιν Ἄρτεμις δ' ἡ διαιρεῖ καλεῖται. καὶ τριῶν Μοιρῶν ἡ μὲν Ἄτροπος περὶ τὸν ἥλιον ἰδρυμένη τὴν ἀρχὴν ἐνδίδωσι τῆς γενέσεως, ἡ δὲ Κλωθὴ περὶ τὴν σελήνην φερομένη συνδεῖ καὶ μίγνυσιν, ἐσχάτη δὲ συνεφάπτεται περὶ γῆν ἡ Λάχεσις· ἧ πλεῖστον τύχης μέτεστι. ^[10]

945 D τὸ γὰρ ἄψυχον ἄκυρον αὐτὸ καὶ παθητὸν ὑπ' ἄλλων, ὁ δὲ νοῦς ἀπαθὴς καὶ αὐτοκράτωρ, μικτὸν δὲ καὶ μέσον ἡ ψυχὴ καθάπερ ἡ σελήνη τῶν ἄνω καὶ κάτω σύμμιγμα καὶ μετακέρασμα ὑπὸ τοῦ θεοῦ γέγονε, τοῦτον ἄρα πρὸς ἥλιον ἔχουσα τὸν λόγον ὃν ἔχει γῇ πρὸς σελήνην. Ταῦτ' εἶπεν ὁ Σύλλας 'ἐγὼ μὲν ἤκουσα τοῦ ξένου διεξιόντος, ἐκείνῳ δ' οἱ τοῦ Κρόνου κατευνασταὶ καὶ θεράποντες, ὡς ἔλεγεν αὐτός, ἐξήγγειλαν. ^[10]

945 E ὑμῖν δ', ὦ Λαμπρία, χρῆσθαι τῷ λόγῳ πάρεστιν ἢ βούλεσθε.'